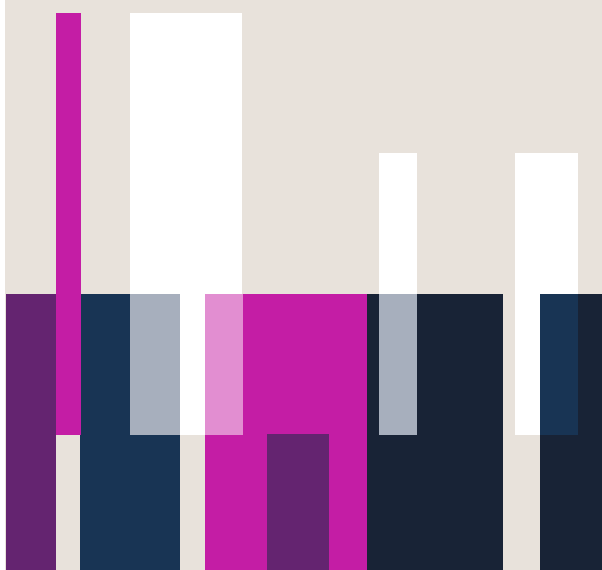

Fastholdelse på Jordemoderuddannelsen

2004-2010

METROPOL

Jordemoder-
uddannelsen
Signe Bjørnholt Marcussen &
Eva Rydahl

Fastholdelse på Jordmoderuddannelsen

Udgivet Januar 2012

Jordmoderuddannelsen, Metropol; København

Forfattere:

Signe Bjørnholt Marcussen, Cand.Scient.Soc ; Jordmoder

Eva Rydahl, Cand.Scient.San; Jordmoder

Projektejer:

Bodil Kirstine Møller, Uddannelsesleder, Jordmoderuddannelsen

Projektet er finansieret af Globaliseringsmidler.

Forsidefoto : Eva Rydahl

Indholdsfortegnelse

1.0 Indledning	3
2.0 Metode	5
2.1 Den registerbaserede undersøgelse	6
2.2 Spørgeskemaundersøgelsen	7
2.3 Den kvalitative interviewundersøgelse	8
2.4 Etik	9
3.0 Indledende afdækning af feltet	10
3.1 Ændringer i Jordmoderuddannelsens optag	10
3.2 Forandringer i uddannelsens omverden	11
3.2.1 Arbejdsløshed.....	11
3.2.2 Organisatoriske ændringer på det obstetriske område.....	12
4.0 Analyse af frafald	13
4.1 Udviklingen i frafaldet på Jordmoderuddannelsen	14
4.2 Frafall og organisatoriske ændringer af Jordmoderuddannelsen	15
4.2.1 Tilknytning til uddannelsen	15
4.2.2 Ændringer i optagekriterierne.....	15
4.2.3 Alderens betydning for frafaldet.....	17
4.3 Forkert studievalg/praksischok.....	19
4.4 Sammenhæng mellem frafald og arbejdsvilkårene som jordmoder... ..	20
4.5 Fremtidige uddannelsesmuligheder	22
4.6 Karakteristika ved fastholdte og frafaldne studerende.....	23
4.7 De studerendes kvalitativt begrundede årsager til frafald.....	26
4.7.1 Kvalitative svarkategorier i spørgeskemaundersøgelsen	26
4.7.2 Kvalitative interviews med frafaldne	27
4.8 Delkonklusion frafaldsanalyse	29
5.0 Analyse af fastholdelse	31
5.1 Sammenhæng mellem teori og praksis	31
5.1.1 Teoriens oplæg til praksis.....	31
5.1.2 Samspil mellem teoretisk viden og klinisk praksis	32
5.2 Fagidentitet.....	34

5.2.1 Prestige.....	35
5.2.2 Jordemoderidentitet	37
5.3 De medstuderendes betydning for læring.....	40
5.3.1 Medstuderende i teoretiske perioder.....	40
5.3.2 Medstuderende i de kliniske perioder	41
5.4 Læring i den teoretiske uddannelse	43
5.5 Læring i den kliniske uddannelse.....	46
5.5.1 Betydningen af relationen til kontaktjordmoderen.....	47
5.4.1 Delkonklusion Fastholdelse.....	51
6.0 Diskussion	53
6.1 Frafald som vilkår.....	53
6.1.2 Uddannelsespolitiske målsætninger og tiltag.....	54
6.2 Rekruttering ud fra tydelige professionsbilleder.....	55
6.4 Relationers betydning for fastholdelsen	57
7.0 anbefalinger	58
8.0 Litteraturliste	60
9.0 Bilagsfortegnelse	63
Bilag 1 Spørgeskemaundersøgelsen (nuværende studerende).....	63
Bilag 2 Interviewpersoner.....	74

1.0 Indledning

Gennem de senere år er der kommet fokus på fastholdelse på de videregående uddannelser og med Velfærdsforliget¹ i 2006 kom der desuden fokus på at få de unge hurtigt gennem uddannelsessystemet (Finansministeriet, 2006). Dette ses blandt andet som følge af en politisk målsætning om at 50 % af en ungdomsårgang skal have en videregående uddannelse. Professionsbacheloruddannelserne tegner sig for en 1/3 af samtlige uddannelsespladser på videregående uddannelser (Jensen, Kolodziejczyk, & Jensen, 2010), og samtidig forudser man en væsentlig efterspørgsel på professionsuddannede inden for de kommende år.

På Professionshøjskolen Metropol er frafald og fastholdelse et væsentligt indsatsområde. I perioden 2010-2012 er der iværksat et stort projekt omhandlende frafald ("Projekt Fra-fald"), der har til formål at understøtte Metropols overordnede målsætning om reducere af frafald og uddannelse til flere (Hansen, 2011).

På Jordemoderuddannelsen Metropol har frafald tidligere været et stort set ukendt fænomen med frafaldsprocenter omkring 3-7 %, men inden for de seneste år er frafaldet steget betydeligt. Andelen af studerende der faldt fra første studieår på Jordemoderuddannelsen var 21 % i 2008, 12 % i 2009 og 19 % i 2010². På Professionshøjskolen Metropol inddeles frafald efter første studieår i følgende kategorier: 12 % og derunder vurderes som lavt frafald, mellem 13-27 % vurderes som normalt frafald med plads til forbedring og over 28 % vurderes som højt frafald, der skal gøres en målrettet indsats for at få ændret (Hansen, 2011). Jordemoderuddannelsens frafald ligger altså i den kategori, hvor der er plads til forbedringer, men må samtidig ses i lyset af, at det tidligere har været stort set ikke-eksisterende³.

Omdrejningspunktet for nærværende projekt er dels at indsamle og analysere viden om det allerede eksisterende frafald og dels at få viden om hvilke faktorer der virker fastholdende blandt nuværende jordemoderstuderende. Analysen af frafald og gennemførelse kalder vi under et en analyse af fastholdelse af studerende på Jordemoderuddannelsen. Fordelen ved både at inkludere de frafaldne og nuværende studerende er at få en nuanceret viden om, hvad der virker fastholdende og hvad der ikke gør, samt analysere hvilke problemstillinger uddannelsen må ruste sig til at tage hånd om i fremtiden. Formålet med projektet er således, at undersøge om det stigende frafald skal ses som en tendens, der er kommet for at blive og at få forståelse for hvilke forhold og mekanismer der henholdsvis

¹ 20. juni 2006 blev "Velfærdsforliget" vedtaget med deltagelse af VK-regeringen, Soc.dem, Rad.V og Dansk Folkeparti. Intentionen bag forliget var blandt andet, at man ville forsøge at få de studerende hurtigere igennem uddannelsessystemet, bl.a. ved at give økonomiske incitamentter til uddannelsesinstitutionerne, der skal understøtte færdiggørelse til normeret tid samt initiativer der skal få flere unge til at tage en ungdomsuddannelse.

² Målt i antal nyoptagne der forsat er indskrevet efter 1.studieår. Tallene kommer fra Metropols opgørelser af frafald (Studieservice Metropol, 2011), mens 2010 baseres på egne opgørelser.

³ På landets to øvrige jordemoderuddannelser i Ålborg og Esbjerg, har man ikke på nuværende tidspunkt samme systematiske opgørelser over frafaldet.

fastholder og det modsatte. Denne viden skal anvendes til at opretholde eksisterende indsatser, og til at etablere nye indsatser for at sikre fastholdelsen.

Der er som beskrevet en omfattende interesse for frafald på professionsuddannelserne. AKF (Anvendt Kommunal Forskning) har i 2010 udgivet et større arbejdsrapport baseret på registerdata om frafaldet på fire⁴ udvalgte professionsuddannelser. Arbejdsrapporten er et delprojekt under projektet ”*Brobygning mellem teori og praksis i professionsbachelor uddannelserne*”. Man kan stille spørgsmålstejn ved, hvorfor det så er nødvendigt at lave en omfattende undersøgelse af fastholdelsen på jordemoderuddannelsen, når der findes omfangsrige data af fastholdelsen på andre professionsuddannelser. Jensen et al (2010) argumenter for, at der er store sociale og demografiske forskelle på studerende fra de forskellige uddannelser. Derfor kan man ikke nødvendigvis overføre konklusioner fra en uddannelse til en anden. Ser man fx på variabelen *forældres højeste fuldførte uddannelse* så ses det, at der blandt sygeplejerskestuderende er 8 %, hvis forældre har en mellemlang eller lang videregående uddannelse, blandt pædagogstuderende er tallet 4 % og blandt lærerstuderende 9 % (Jensen et al., 2010). Markant anderledes ser det ud for de jordemoderstuderende, hvor nærværende undersøgelse finder, at 71 % har forældre med en mellemlang eller lang videregående uddannelse (se afsnit 4.6). Rekrutteringsgrundlaget på de forskellige uddannelser er meget forskellige. Uddannelsens popularitet set i forholdet til antallet af pladser, har betydning for rekrutteringsgrundlaget. Optaget til Jordemoderuddannelsen fordeler sig med 50 % i kvote 1 og 50 % i kvote 2. Ved optaget i 2011 var der 520 ansøgere til 67 pladser på uddannelsen på Metropol i København. Adgangskvotienten i kvote 1 var i 2011 10,5. I kvote 2 vægtes blandt andet karaktergennemsnittet i den gymnasiale eksamen, studierelevant erhvervsarbejde og højskoleophold. Til sammenligning var adgangskvotienten på sygeplejerskeuddannelsen 5,2; pædagoguddannelsen KBH 2,9 og læreruddannelsen 7,4. Det er altså nogle forholdsvis velkvalificerede, studieegnede studerende der optages på Jordemoderuddannelsen (Undervisningsministeriet, 2011).

Ligesom de studerende adskiller sig demografisk og socialt professionsuddannelserne imellem, er der også væsentlige forskelle på uddannelsernes organisering og opbygning. Jordemoderuddannelsen er som de øvrige professionsbacheloruddannelser en vekseluddannelse, hvilket vil sige, at der i uddannelsen indgår både teoretiske og kliniske moduler. Uddannelsen består, i modsætning til de andre professionsuddannelser, i udpræget grad af klinisk undervisning således at 50 % er klinisk undervisning. Til sammenligning består sygeplejerskeuddannelsen af 43 % praktik og læreruddannelsen af 15 %. Jordemoderuddannelsen udfolder derfor i høj grad sine ECTS⁵ i kliniske forløb, hvorfor fastholdelse og

⁴ De fire uddannelser er Diplomingeniør og Bygningskonstruktør, Sygeplejerske, Pædagog og Folkeskolelærer.

⁵ ECTS : European Credit Transfer and Accumulation System. Er en talmæssig angivelse for den totale arbejdsbelastning som gennemførelsen af et givet kursus eller uddannelsesforløb er normeret til.

frafald ikke alene skal ses som værende tilknyttet teoretisk undervisning, men også må indbefatte undersøgelse af de kliniske forløb og vekselvirkningen mellem teori og klinik.

Tidligere forskning har påvist at der er en sammenhæng mellem den, af de studerende, oplevede sammenhæng mellem teori og praksis og frafald (Jensen et al., 2010). Dette gør sig også gældende i projekter omhandlende jordemoderstuderende, hvor der fra flere sider peges på, at overgangen mellem den teoretiske og den kliniske del af uddannelsen kan være vanskelig (Jakobsen, Sørensen, & Holgersen, 2009; Mathisen, Vejby, & Møller, 2002; Lichtenberg, 2007). I Metropols "Projekt Frafald" fremhæver studerende fra Jordemoderuddannelsen, at de opfatter, at studerende der falder fra er de, der ikke oplever en sammenhæng mellem det de har gjort sig af forestillinger omkring uddannelsen og det de rent faktisk oplever i klinikken. I afrapporteringen fra "Projekt frafald" anbefales, at der skabes endnu tydeligere professionsbilleder tilgængelige forud for studieoptag for at undgå urealistiske forventninger (Hoeck & Holm, 2011).

Et af de forhold nærværende undersøgelse dækker er således hypotesen om at frafaldet kan skyldes transferproblematikker. Da der ligeledes er forskning der peger på forskelle mellem forskellige uddannelser, vil vi forholde os eksplorativt til, hvilke forhold det virker fastholdende på netop jordemoderstuderende og hvilke årsager, der kan forklare det øgede frafald.

Rapporten er opbygget således, at der redegøres for projektets metode og fremgangsmåde i afsnit 2. Afsnit 3 er en indledende afdækning af feltet. Afsnit 4 er analysens første del – frafaldsanalysen. Afsnit 5 er analysens anden del - fastholdelsesanalysen. Herefter følger i afsnit 6: diskussion og 7: konklusion.

2.0 Metode

Forud for den egentlige dataindsamling, har vi afdækket de organisatoriske og strukturelle ændringer som uddannelsen og det obstetriske område har gennemgået; gennemset et eksisterende arkivmateriale om studerendes gennemførsel og frafald i perioden 2004-2010 og slutteligt foretaget et ekspertinterview med uddannelsens studievejleder⁶. Ved at

⁶ Jordemoderuddannelsens studievejleder har en central plads i forhold til de studerende, idet det er hende der tager studiesamtaler, hvis der opstår problemer. Hun tilbyder desuden sociale aktiviteter, hvor hun mere uformelt får mulighed for at vide hvad der rører sig. Hun har desuden en jordemoderfaglig baggrund og deltager i introturen så de studerende stifter bekendtskab med hende fra uddannelsesstart. Ydermere deltager hun i undervisning og eksaminer i både teori og klinik. Hun er således til stede på uddannelsen og tilgængelig for de studerende.

anvende en kombination af forskellige metoder i forbindelse med forundersøgelse af et genstandsfelt søges alle relevante problemstillinger afdækket. Herved bygger den empiriske generering af viden på en metodemæssig triangulering. Endvidere er der anvendt forskellige teoretiske perspektiver til at kvalificere og generere hypoteser og til at diskutere analyseresultaterne med. Her har vi taget teoretisk afsæt i Steinar Kvaales antologi om teoretiske perspektiver på mesterlære (Kvale & Nielsen, 1999), Lave and Wengers teori om praksisfællesskaber (Lave & Wenger, 2003) og Zygmunt Baumans tekster om det fagre nye læringsliv (Bauman & Hviid Jacobsen, 2009).

Det er et kendt dilemma i forsknings- og udviklingsprojekter, at der skal være et teoretisk kendskab til feltet og dets problemstillinger, for at kvalificere indsamling af data, samtidig med at teoretisk viden ikke bør være styrende for projektet (Kvale & Brinkmann, 2009). Projektet har i sit udgangspunkt været eksplorativt, hvorfor der har været opmærksomhed på ikke at lade teorien styre dataindsamlingen.

Den indledende afdækning af feltet dannede grundlag for et fokusgruppeinterview med tre nuværende jordemoderstuderende på forskellige niveauer af uddannelsen. Fokusgrupper kan med fordel anvendes som grundlag for udarbejdelse af spørgeskemaundersøgelser på områder, hvor den eksisterende viden er sparsom (Bloor, 2001). Tematiseringen af fokusgruppeinterviewet blev foretaget individuelt af tre personer ved meningskondensering. Den ene person var uafhængig af såvel Jordemoderuddannelsen som jordemoderfaget. Ved at anvende en udefrakommende person søgte vi at validere tematiseringen.

De overordnede temaer i forhold til fastholdelse på uddannelsen som analysen af fokusgruppeinterviewet nåede frem til var: *jordemoderidentitet, alder, arbejdsforhold, arbejdsløshed, tryghed i den teoretiske uddannelse, tryghed i den kliniske uddannelse, muligheder for videreuddannelse*. Temaerne dannede, sammen med afdækningen af feltet, udgangspunkt for generering af de hypoteser, der blev søgt svar på i den efterfølgende spørgeskemaundersøgelse.

Projektets egentlige dataindsamling består af: a) en analyse af det eksisterende registerbaserede arkivmateriale om studerendes frafald i perioden 2004-2010, b) en spørgeskemaundersøgelse inkluderende alle nuværende jordemoderstuderende og studerende der er faldet fra i perioden 2004-2010 og c) en kvalitativ undersøgelse baseret på en række semi-strukturerede interviews med både studerende og frafaldne studerende.

2.1 Den registerbaserede undersøgelse

Ud fra Jordemoderuddannelsens tilgængelige data blev der indhentet oplysninger på samtlige studerende i perioden 2004-2010 vedrørende alder ved studiestart, kvotefordeling samt holdtilknytning. I alt drejede det sig om 283 studerende fra optaget 2004-2010, herunder 46 frafaldne. På de frafaldne blev der yderligere indhentet oplysninger om statsborgerskab, tidspunkt for afbrydelse af uddannelsen, orlov, studiets prioritet på KOT-

ansøgningen⁷ samt oplysninger om tidligere uddannelse. For nogle studerende fandtes der også oplysninger om begrundelse for frafaldet, men disse oplysninger var ikke systematisk indsamlede og anvendes derfor ikke. I perioden inden afslutning af projektet registreres yderligere 10 frafaldne, der indgår i den registerbaserede del af analysearbejdet. Dermed er det samlede antal frafaldne 56 i hele perioden 2004-2011.

Formålet med analyserne af de registerbaserede data var, at øge kendskabet til, hvilke demografiske variable såsom alder og optagegrundlag, der er kendetegnende for studerende, der er frafaldet studiet. Validiteten af de fremkomne resultater skal ses i lyset af, at analysen er foretaget ud fra en begrænset datamængde på de frafaldne studerende (56) og mere solidt materiale fra de fastholdte studerende. Analyser med disse data må generelt anvendes som et udtryk for tendenser, da der ofte vil være for få data til at opnå statistisk signifikans.

2.2 Spørgeskemaundersøgelsen

Spørgsmålene i spørgeskemaundersøgelsen blev konstrueret ud fra de hypoteser om fastholdelse, som den indledende analyse af feltet og fokusgruppeinterviewet havde genereret. Hypoteserne blev operationaliseret til spørgsmål, som vist i bilag 1. For at kvalitetssikre spørgeskemaet, gennemgik en spørgeskemakyndig person fra forsknings- og udviklingsafdelingen i Metropol skemaet inden det blev udsendt.

Spørgeskemaet blev sendt ud i to varianter. Et til alle nuværende Jordemoderstuderende og et til de frafaldne, der kunne opnås kontakt med, og som gav deres samtykke til at deltage.

Af de 46 frafaldne lykkedes det at skabe kontakt til 30, hvoraf 28 gav samtykke til deltagelse. Af disse besvarede 75 % det udsendte spørgeskema i januar 2011. Bortfaldsanalysen viser, at hovedårsagen til ikke at deltage er, at det ikke lykkedes at opspore de potentielle deltagere. Der var kun 2 ud af 30, der aktivt tilkendegav, at de ikke ønskede deltagelse. Ved sammenligning af de der samtykkede og de, der ikke indgik i studiet fandt vi ingen forskel i alder (25,0 vs. 24,4 år), men der var flere i den samtykkende gruppe, der var optaget i kvote 1 end de, der ikke indgik (75 % vs. 50 %). Dette viser sig at harmonere med den overrepræsentation, vi finder af frafald fra kvote 1 (se afsnit 4.2.2).

De nuværende studerende fik januar 2011 udsendt spørgeskemaet som et linkbaseret spørgeskema udsendt til alle registrerede jordemoderstuderendes mail. Sideløbende udsendtes løbende informationer på uddannelsens Learning Management System (LMS), hvor der blev givet oplysninger om undersøgelsen og dens formål. Studerende fra De Jordemoderstuderendes Råd (JSR) var involveret i at udbrede kendskabet. Der blev udsendt 215 spørgeskemaer, hvoraf 157 blev besvaret. Dette giver en svarprocent på 73 %.

⁷ Den koordinerede tilmelding, hvori alle studerende søger om optagelse til uddannelsessystemet.

At indhente data ved hjælp af mailbaserede spørgeskemaer kan have både fordele og ulemper. Metoden er billig, let at administrere og det gav mulighed for at spørge samtlige studerende, hvorved resultaterne bliver repræsentative. Igennem den fælles internetbaserede platform (LMS) har det været muligt at udbrede kendskab til undersøgelsen. Det antages, at kommunikationen er lykkedes, siden svarprocenten er forholdsvis høj. Begrænsningen i metoden er, at indholdet er styret i spørgsmål og svarkategorier. Derfor indgår en række muligheder for at skrive egne kommentarer og undersøgelsen suppleres med interviews, der kan afdække andre tematikker og give mulighed for at stille uddybende spørgsmål. Da kommunikationen mellem studerende og uddannelsen er hyppigst i de teoretiske forløb, kan der være studerende i praktiske forløb eller på orlov, der ikke har tjekket hverken mail eller internetplatformen (LMS) i de fire uger undersøgelsen var lanceret. Da besvarelsene er anonyme har vi ingen mulighed for at kontrollere dette forhold. Dog er der ingen grund til at antage andet, end at dette vil være en tilfældig fejlkilde uden systematisk skævvridning af resultaterne.

2.3 Den kvalitative interviewundersøgelse

Vi foretog tre semistrukturerede interviews med studerende der var faldet fra uddannelsen og fem interviews med nuværende studerende. Den ene af de frafaldne studerende var netop startet på uddannelsen igen.

De tre studerende, der var faldet fra uddannelsen, blev kontaktet ud fra ønske om en vis aldersspredning. De havde alle, ved indsamlingen af mailadresser til brug i den netbaserede spørgeskemaundersøgelse, angivet, at de var interesserede i at give et kvalitativt interview. Det lykkedes at få kontakt til tre af disse. Interviewpersonerne var 20, 24 og 34 år, hvorfor et ønske om en spredning i alder blev imødegået.

De fem nuværende jordemoderstuderende blev valgt ud fra et ønske om en spredning på alder, kvote og tidspunkt i uddannelse. Således blev de tre studerende fra modul 5 valgt fordi de havde overstået det første år af uddannelsen, hvor frafaldet er højest og fordi de har det første klinikophold på fødegangen i frisk erindring. Derved antog vi, at den interviewede også ville kunne huske, hvis overgangen mellem praksis og teori havde været problemfyldt. Vi valgte en studerende fra modul 9 og en studerende på modul 8, fordi de var midt i eller netop havde overstået den anden fødegangspraktik. Den anden praktik er ofte udfordrende for de studerende, fordi de her forventes at sætte patologiske forløb i centrum, ligesom det forventes, at de udviser en langt større grad af selvstændighed end i den første praktik (se bilag 2 for overblik over interviewpersoner).

De kvalitative interviews var fænomenologisk inspirerede, idet formålet med dem var at få en dybere indsigt i de studerendes livsverden. Således blev interviewet indledt med spørgsmålet: *"kan du beskrive hvordan det var/er at være jordemoderstuderende"*. Meningen med dette spørgsmål var, at interviewpersonen frit kunne associere over livet som jordemoderstuderende og eventuelt åbne for nye indsigter, der ikke var kommet frem i det indledende fokusgruppeinterview og spørgeskemaet. Interviewpersonerne var qua

undersøgelsens design bekendt med formålet for undersøgelsen, men blev i den indledende briefing bedt om at se bort fra dette. De efterfølgende spørgsmål i interviewguiden blev bygget over de temaer, der var blevet identificeret i den indledende analyse og i spørgeskemaundersøgelsen. Interviewene blev transskriberet og herefter tematiseret uafhængigt af tre forskellige personer. To af personerne var involveret i undersøgelsen og underviser på jordemoderuddannelsen. En person var ikke jordemoder og arbejdede ikke på jordemoderuddannelsen. Da den individuelle tematisering var færdig blev den endelige tematisering fastlagt i fællesskab.

Analysen af de kvalitative interviews er inspireret af Malteruds (2003) udlægning af fænomenologisk analyse af kvalitativt materiale, som den er beskrevet af Giorgi. Først og fremmest gjorde vi os klart, at vi ønskede at bevæge os på det Malterud kalder et *beskrivende analyseniveau*. Da vores viden om projektets fænomen fastholdelse på jordemoderuddannelsen bygger på en *common sense* forståelse, var der i første omgang brug for en systematisk og detaljeret beskrivelse af de studerendes opfattelse af fastholdelse. Analysen blev foretaget i tråd med de 4 trin, som de er beskrevet af Malterud (Malterud, 2003; Malterud, 2003). Indledningsvist blev alle interviews læst igennem for at opnå en helhedsforståelse og en begyndende opdeling i temaer fandt sted. Herefter blev teksten brudt op i enheder med udgangspunkt i de intuitivt fundne temaer. Interviewene blev i denne fase læst af de to projektdeltagere samt en udefrakommende deltager. Herefter blev de fundne temaer diskuteret af de tre deltagere, hvorefter de endelige temaer blev fastlagt: *Den overordnede sammenhæng mellem teori og praksis, jordemoderidentitet, medstuderendes betydning og læring i den kliniske uddannelse og Kontaktjordemoderens betydning for læring*.

2.4 Etik

Projektet blev anmeldt til datatilsynet, der godkendte empiriindsamlingen. Al indsamlet empiri blev behandlet fortroligt efter gældende regler og respondenterne blev både i den kvantitative og den kvalitative undersøgelse informeret om projektets overordnede formål, at data ville blive behandlet fortroligt og derudover ville blive anonymiseret.

3.0 Indledende afdækning af feltet

Nedenfor præsenteres de forhold der dannede udgangspunkt for den egentlige dataindsamling og som kan have implikationer for fastholdelsen på Jordemoderuddannelsen.

En vekseluddannelse med udfordringer

Som tidligere nævnt er jordemoderuddannelsen en vekseluddannelse med 50 % teori og 50 % klinik. Hovedparten af praktikken tilbringer de jordemoderstuderende på fødeafdelinger⁹. Selve jordemodergerningen ses af mange som en form for håndværk og man kan betragte den læringsform, der anvendes i klinikken, som en art moderniseret mesterlære¹⁰.

De studerende tildeles ved starten af praktikperioden på fødegangen en kontaktjordemoder, som hun følger i forholdet 1:1. Det tilstræbes, at de studerende så vidt det er muligt følger hende i både dag-, aften og nattevagter og i jordemoderkonsultationen¹¹. I begyndelsen af uddannelsen observerer hun den jordemoderfaglige virksomhed, og som uddannelsen progredierer varetager hun efterhånden selv de jordemoderfaglige opgaver under supervision. Den studerende varetager på intet tidspunkt selvstændigt fødselshjælp og svangreprofylakse- hun har altid sin kontaktjordemoder som supervisor og indgår ikke i normeringen, når hun er i praktik på fødegangen.

I de teoretiske forløb er der færre uger i forhold til andre professionsuddannelser til at opnå teoretisk viden svarende til professionsbachelorniveau. Der er derfor mange konfrontationstimer og et fyldigt pensum. Evalueringer peger på at de studerende finder at disse perioder har stor stoftrængsel.

Både de kliniske og de teoretiske perioder kan på hver deres måde være udfordrende for de studerende.

3.1 Ændringer i Jordemoderuddannelsens optag

Som nævnt i indledningen iværksatte den tidligere VK-Regering en række tiltag, der havde til formål at få de unge hurtigere igennem uddannelsessystemet. I 2006 indførtes en regel

⁹ De jordemoderstuderende er derudover i praktik på svangre-, barsel-, gynækologisk-, og neonatalafdeling.

¹⁰ Ifølge Nielsen og Kvale 1999 er der flere forhold der bør være opfyldt før man kan tale om mesterlære. Der skal eksistere et praksisfællesskab; der skal tilegnes en fagidentitet, læring sker uden formaliseret undervisning og evalueringen sker gennem praksis (Kvale & Nielsen, 1999). Fødegangspraktikken lever op til alle disse punkter og det må derfor være hensigtsmæssigt at betragte den læring der finder sted som en art mesterlære.

¹¹ I praksis vil den studerende altid følge flere forskellige jordemødre, i løbet af sin praktik, men det forsøges så vidt muligt at sikre kontinuiteten ved at den studerende primært er tilknyttet en kontaktjordemoder og evt. også er tilknyttet en sekundær jordemoder, som hun kan følge, når det af praktiske grunde ikke er muligt at følge den primære kontaktjordemoder.

om at ansøgere kunne højne deres gymnasiale gennemsnit under visse forudsætninger. Fra optagelsen 2006 kunne man, ved at opgradere et ekstra fag på A-niveau, gange sit gennemsnit med 1.03 og hvis man tog to fag kunne det ganges med 1.06. For at motivere de unge til at komme hurtigt i gang afløstes reglen fra studieoptaget 2009 med, at man nu kan gange sin kvotient med 1.08, såfremt man søger ind på en videregående uddannelse indenfor to år efter afsluttet gymnasial afgangseksamen.

Tiltagene har haft den tilsigtede effekt, idet de har betydet at de studerende der optages på Jordemoderuddannelsen bliver yngre fra 2006 -2010 er gennemsnitsalderen faldet fra 25,9 til 24,7. Hos studievejlederen er der en klar formodning om, at det er de helt unge, der er optaget gennem kvote 1, der ikke gennemfører. Også de studerende i fokusgruppe-interviewet pegede på alder som en faktor der kan have indflydelse på frafaldet. Dels fordi de unge måske ikke helt ved, hvad det vil sige at arbejde som jordemoder og dels fordi reglen om at man kan gange gennemsnittet med 1,08 de første to år spiller en rolle. Det ses altså at både studievejlederen og de interviewede jordemoderstuderende havde en fornemmelse af at Velfærdsforligets målsætning om at få de unge i gang med en videregående uddannelse tidligere var slået igennem på optaget til Jordemoderuddannelsen, men der var også konsensus om at det sandsynligvis var de unge der faldt fra i størst omfang (Finansministeriet, 2006).

I afsnit 4.2.3 undersøges sammenhængen mellem ung alder ved studiestart og frafald.

3.2 Forandringer i uddannelsens omverden

Udover ændringerne i uddannelsens organisatoriske placering og ændringer i optaget er der sket en række forandringer i uddannelsens omverden, der kan have betydning for fastholdelsen.

3.2.1 Arbejdsløshed

Data blev indsamlet i efteråret og vinteren 2010/11. Omtrent samtidig blev det for alvor evident, at der nu er arbejdsløshed blandt især nyuddannede jordemødre¹². Arbejdsløshed har hidtil været ukendt inden for jordemoderfaget, men fra vinteren 2009 begyndte udviklingen at pege på, at det nu var sværere at finde arbejde som nyuddannet. Fra en situation hvor de nyuddannede ofte fik fast arbejde et halvt år inden de var færdige til en situation, hvor de er heldige, hvis de ansættes som timelønnede. Der eksisterede ultimo december 2010 ingen officielle tal på ledigheden blandt jordemødre, men ifølge sekretariatschef Jan Helmer i Jordemoderforeningen var der cirka 65 ledige jordemødre baseret på opgørelser fra A-kassen. Derudover må man ifølge Helmer påregne en arbejdskraftreserve i form af

¹² Arbejdsløsheden skyldes dels at der grundet en voldsom jordemodermangel i starten af 00'erne er blevet uddannet langt flere Jordemødre end hidtil. Blandt andet blev der oprettet en Jordemoderuddannelse i Esbjerg i år 2005. Der ud over har hospitalerne afskediget jordemødre på linje med andet sundhedspersonale grundet den økonomiske lavkonjunktur, og centralisering af fødestederne har gjort det muligt at reducere antallet af jordemødre.

underbeskæftigelse, hvilket fx dækker jordemødre der ønsker at gå op i tid, fordi mulighederne for ekstravagter ikke eksisterer i samme grad som tidligere og timelønnede jordemødre der ikke indgår i ledighedsstatistikken. En yderligere arbejdskraftreserve findes blandt jordemødre, der har valgt at tage beskæftigelse udenfor jordemoderfaget eller jordemødre, der midlertidigt er rejst til udlandet for at arbejde på grund af arbejdssituationen herhjemme. Tallene skal ses i forhold til at der i Danmark er cirka 1600 aktive jordemødre.

Denne udvikling er selvsagt vigtig at tage med i betragtning, i en undersøgelse om fastholdelse. Det kan ikke udelukkes, at udsigten til arbejdsløshed fremadrettet kan få en negativ effekt på frafaldet. En af interviewpersonerne i fokusgruppeinterviewet fremhæver specifikt arbejdsløsheden og det "virvar" (dvs. nedlægningen af fødestederne på Glostrup, Frederiksberg og Gentofte) som noget, der absolut ikke har fastholdende karakter. I afsnit 4.4 undersøges sammenhængen mellem frafald og udsigten til arbejdsløshed

3.2.2 Organisatoriske ændringer på det obstetriske område

Som man kan se af ovenstående peger de jordemoderstuderende i det indledende fokusgruppeinterview udover arbejdsløsheden på "virvaret" omkring fødeafdelingerne som noget, der ikke er fastholdende. Det virvar den studerende hentyder til er de fusioner af fødestederne, der især har fundet sted i Region Hovedstaden. Inden for de seneste år er antallet af fødesteder i Region H reduceret fra 8 til 5. Centraliseringen af fødslerne har betydet at afdelingerne er blevet større og mere travle. Bortset fra fødeafdelingen på Bornholm, der qua sin beliggenhed er et lille fødested med cirka 350 fødsler årligt, er Hillerød det mindste fødested i Region Hovedstaden med 3000 fødsler. Tidligere eksisterede der både en del "små" fødesteder i regionen med lige under 2000 fødsler og store fødesteder med omkring 5000-6000 fødsler. Som færdiguddannet jordemoder kunne man vælge om man ville arbejde på en stor travl specialafdeling eller på en mindre specialiseret og ofte mindre travl afdeling. Som jordemoderstuderende stiftede man ofte bekendtskab med både store og små fødeafdelinger i løbet af sine praktikperioder. Denne mulighed for at vælge eksisterer ikke mere, idet stort set alle afdelinger må betragtes som store specialafdelinger. De jordemoderstuderendes råd, JSR, har i efteråret 2010 og foråret 2011 gentagne gange peget på, at de jordemoderstuderende ofte står alt for alene med fødslerne på grund af travlhed på de store fødeafdelinger. Af den grund overlades studerende ansvar, de ikke er kompetente til at varetage. Det er blevet vedtaget, at sådanne situationer bør indberettes som utilsigtede hændelser, da de jordemoderstuderende indgår ikke i normeringen, når de er i praktik på fødegangen.

Ovenstående forhold må tages med i en analyse af fastholdelse og sammenhængen mellem teori og praksis. I afsnit 4.4 undersøges derfor sammenhængen mellem arbejdsforhold og frafald.

Ekspertinterview

Da der ikke eksisterede en systematisk opgørelse af frafaldet og dets årsager, blev studievejlederen kontaktet med henblik på at få viden om hendes erfaringer med frafaldsårsager. Det var hendes opfattelse, at frafaldet falder i fem kategorier:

- a) forkert studievalg, ofte i mødet med den første praktik
- b) ansvar, usikkerhed i forhold til om de kan varetage det ansvar der ligger i jobbet
- c) personlige forhold – svært at få hverdagen til at hænge sammen
- d) det faglige niveau – en lille gruppe kan ikke klare det faglige niveau
- e) økonomiske forhold – fx opbrugt SU, transport, mange økonomiske forpligtelser

4.0 Analyse af frafald

Når en studerende frafalder jordemoderuddannelsen skyldes det formentlig flere forskellige forhold, der samlet set gør, at beslutningen tages.

Ifølge Jensen et al (2010) kan man inddele frafaldsårsager på Professionsbacheloruddannelserne i ydre forhold ved den studerendes omgivende miljø og indre forhold hos den studerende. De ydre forhold kan være uddannelsens opbygning eller organisering eller perspektiverne i arbejdslivet som jordemoder. Af indre forhold kan karakteristika ved den studerende, sociale forhold og tidligere uddannelseshistorik tænkes at have betydning. Dette harmonerer til en vis grad med antagelserne i nærværende rapport, i det der igennem ekspertinterview og fokusgruppeinterview påpeges en række såvel ydre som indre forhold, der muligvis har betydning i forhold til frafaldet. I disse interviews blev der anført ydre rammer som "arbejdsforhold som jordemoder", "tryghed i uddannelsen" samt "mulighed for videreuddannelse" som variable af betydning, mens der blev peget på alder, forkert studievalg, stort personligt ansvar som indre grunde til frafald. Yderligere har vi ud fra andre relevante undersøgelser på området antagelser om, at forhold i uddannelsen, herunder kvoteoptaget, alderssammensætningen og overgangen mellem teori og praksis (også kaldet "praksischocket"), kan have indflydelse på frafaldet.

Frafaldsanalysen baserer sig på data fra registerbaserede oplysninger, spørgeskemaundersøgelsen med de frafaldne og analyse af de tre kvalitative interviews med studerende der er faldet fra.

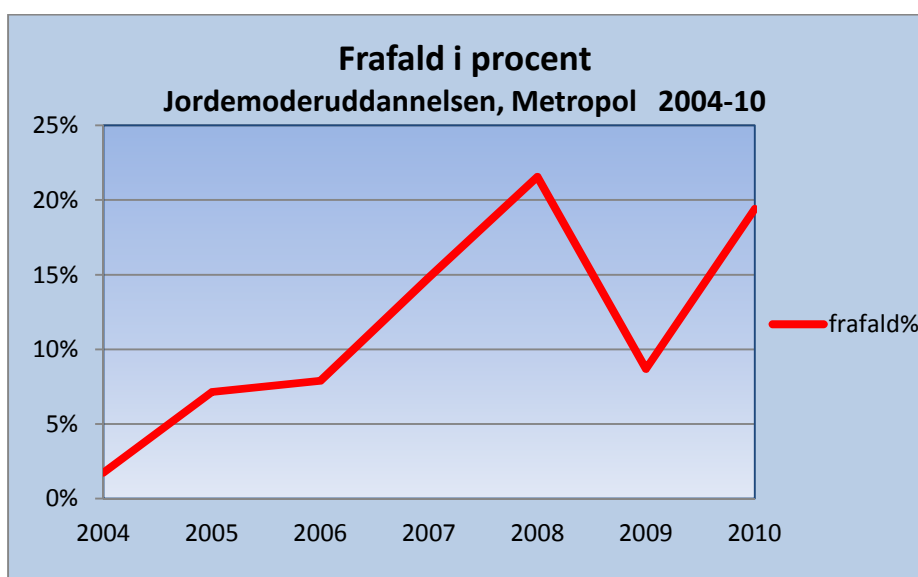
Igennem den følgende analyse undersøges følgende:

- Udviklingen af frafald på jordemoderuddannelsen.
- Sammenhæng mellem organisatoriske forhold og frafald. Herunder:
 - Sammenhæng mellem alder og frafald
 - Sammenhæng mellem kvoteoptag og frafald
- Sammenhæng mellem frafald og forkert studievalg. Herunder:

- Tidspunkt i uddannelsen for frafaldet
- Sammenhæng mellem frafald og arbejdsvilkårene som jordemoder
- Social baggrund for såvel fastholdte og studerende, der har afbrudt studiet.
Herunder:
 - Forældres uddannelse, civilstand og børn, tidligere uddannelseshistorik
- De studerendes kvalitativt begrundede årsager til frafald.

4.1 Udviklingen i frafaldet på Jordemoderuddannelsen

Frafaldet på Jordemoderuddannelsen har, som tidligere nævnt, været meget lavt. Over den senere årrække er der imidlertid sket en markant stigning, så frafaldet på årgang 2010 allerede efter første studieår er 19 %. Da denne årgang fortsat mangler flere år af uddannelsen, må frafaldsprocenten forventes at stige. Nedenstående figur viser frafaldet i perioden 2004 til 2010 i procent af det samlede optag (Figur 1).

Figur 1: Frafall pr år. Kun årgang 2007 er afsluttet, så kommende årgange kan få yderligere frafall. Tallene er justeret for forskelligt optag over årrækken

Man skal være opmærksom på, at kun data tilbage fra 2007 kan betragtes som endelige, idet der stadig kan nå at komme frafall på årgang 2008-10. Dermed vil de kommende semestre formentlig vise, om tendensen til en stigning i frafaldet har været tilfældig eller bliver mere manifest. Det er bemærkelsesværdigt, at årgang 2010 allerede inden for det første år har et frafall, der er tæt ved tredoblet i forhold til det samlede frafall gennem hele uddannelsen 2005 og 2006.

4.2 Frafald og organisatoriske ændringer af Jordemoderuddannelsen

Jordemoderuddannelsen har igennem den undersøgte årrække været igennem en række organisatoriske ændringer. Dels er uddannelsen fysisk flyttet fem gange mellem 2004 og 2010 og dels er der fra 2009 implementeret en ny studieordning med større strukturelle ændringer i uddannelsen. Et bredt flertal i Folketinget har, gennem Velfærdsforliget, søgt at få studerende tidligere i gang med studiet, hvilket påvirker optaget på jordemoderuddannelsen (Finansministeriet, 2006).

4.2.1 Tilknytning til uddannelsen

De fysiske flytninger har blandt andet været en konsekvens af uddannelsens indtræden i CVU-Øresund og senere i Professionshøjskolen Metropol. Dette har generelt ikke foranlediget noget, der decideret kan forventes at påvirke frafaldet. En undtagelse er måske flytningen i 2008 til Campus Rådmandsmarken, hvor Jordemoderuddannelsen, i modsætning til tidligere, blev spredt på matriklen. Således blev holdene placeret fysisk forskellige steder på Campus og den nærhed til undervisere, der normalt har kendetegnet uddannelsen blev udfordret ved, at underviserne blev placeret langt fra de studerende. Dette blev af de studerende kritiseret skarpt både i Trivselsundersøgelsen (Worm, 2011) og i forbindelse med Akkreditering af uddannelsen 2009-10 (Evalueringsinstituttet, 2010). Man anfægtede, at den fysiske placering foranledigede, at man ikke opnåede et tilhørsforhold til andre jordemoderstuderende og til underviserne. At flytningen kan have haft indflydelse på studiestarten understøttes af, at 11 ud af 14 frafaldne på 2008-årgangen stoppede efter indflytningen på Campus i efteråret, hvilket er svarende til 78 %. Hvis det er hovedårsagen kan man dog undre sig over, at der er et forholdsvis mindre frafald på årgang 2009, hvor mange af tilhørsproblematikkerne ikke var løst. Uddannelsen er i august 2010 flyttet til lokalteter, der rummer den fysiske nærhed mellem studerende og undervisere. Seneste evalueringer af studieforholdene udtrykker tilfredshed, hvorfor det nuværende frafald næppe kan tilskrives fysiske forhold. Ved overgangen til ny Studieordning var specielt årgang 2009 udsat for implementering af den nye modulordning, som krævede nye eksamensformer og ny tilrettelæggelse. Dette evalueredes som belastende, men tilsyneladende ses intet større frafald på årgang 2009.

4.2.2 Ændringer i optagekriterierne

Som nævnt i tidligere afsnit (i afsnit 3.1) har de videregående uddannelser igennem en række ministerielle beslutninger fået andre optagekriterier, der for alvor har påvirket årgangene 2007 og frem.

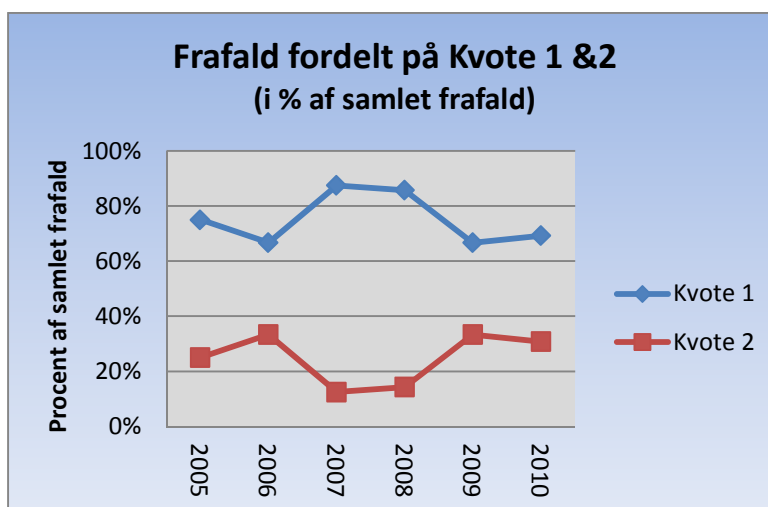
Kvotefordelingen mellem antal optaget i Kvote 1 og Kvote 2 er ikke ændret i den periode vi undersøger. Som tidligere anført er der til gengæld der sket ændringer i optagelseskriterierne, der særligt påvirker ansøgere i Kvote 1, der alene optages på deres gymnasiale adgangsgivende kvotient.

Fra optaget i 2009 kan det gymnasiale gennemsnit kan ganges med 1,08 ved studiestart inden for to år efter afsluttet gymnasial uddannelse (Undervisningsministeriet, 2009; Finansministeriet, 2006). Jordemoderuddannelsen har et af landes højeste gennemsnit i kvote 1 (10,6 i 2010 og 10,5 i 2011). Man må derfor antage til at de unge i særlig grad ansøres til at søge inden for de første to år for at nå at udnytte 1,08-reglen.

Samlet betyder disse ændringer i optaget, at specielt kvote 1 studerende kan være yngre, have været kort- eller ingen tid på arbejdsmarkedet og er muligvis også være mindre overbeviste i deres studievalg ved optaget.

På Jordemoderuddannelsen optages 50 % kvote 1 og 50 % kvote 2. Var frafaldet uafhængigt af kvotetilhørsforholdet ville en lignende fordeling forventes blandt de frafaldne studerende.

En gennemgang af sammenhæng mellem kvote og frafald giver dog et anderledes billede (se figur 2), hvor det synes rimelig konstant, at Kvote 1 studerende tegner sig for cirka 75 % af frafaldet. Da frafaldet er stærkt stigende, er det vigtigt, at man er opmærksom på, at de 75 % således udgør et stadig større antal studerende, hvorfor denne gruppe er interessant i forhold til fastholdende indsatser.

Figur 2: Hvor stor en andel af frafaldet, der skyldes henholdsvis kvote 1 & 2. Den ene frafaldne i 2004 udelukkes, da det giver et fordrejet billede, at kun en person kan tegne sig for 100 % af frafaldet på en årgang.

Der er flere projekter, der har undersøgt sammenhængen mellem frafald og kvotetilhørsforhold. Senest er der udgivet en ph.D om medicinstuderendes frafald fra Syddansk universitet (O'Neill, 2011). Her optages de medicinstuderende i kvote 2 ud fra at krav om en gymnasial eksamen og en optagelsessamtale, der vurderer deres egnethed. Dette er ikke helt identisk med Jordemoderuddannelsens optagelse i kvote 2, hvor størstedelen af de studerende optages på baggrund gymnasial eksamen, erfaringer som fx højskoleop-

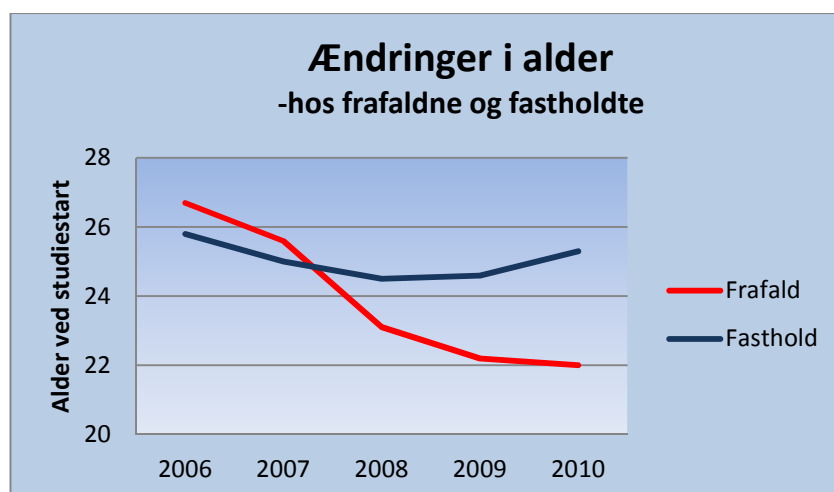
hold, erhvervsarbejde og levnedbeskrivelse mv. Det vurderes dog, at man kan sammenligne de to ved at sidestille optagesamtalen med levnedbeskrivelsen. I undersøgelsen af de medicinstuderende fandt O'Neill et signifikant mindre frafald blandt studerende, der er optaget i kvote 2 frem for Kvote 1 (RR 0,58; 95 % CI [0,37-0,9]).

Præstudier fra samme forfatter af tre uddannelser viser dog, at de kvote 1 studerende, der gennemfører en bachelor, får højere afgangskarakterer end studerende fra kvote 2. Det er derfor ingen pointe, at optage flere fra kvote 2, med mindre, at disse også er gymnasialt uddannede (ibid). Ved en litteraturgennemgang finder O'Neill ligeledes, at lavere uddannelsesniveau ved studieoptag er associeret med større frafald (OR 1,6-4.0) (O'Neill, 2011)

På Jordemoderuddannelsen optages en mindre del af kvote 2 studerende på baggrund af tidligere erhvervsuddannelse suppleret med HF-fag (ex frisør). Ligeledes optages studerende fra Grønland med færre krav til gymnasialt snit. Denne mindre gruppe er muligvis mere udsat for frafald pga. færre skolestiske kompetencer, men i arkivgennemgangen havde vi ikke dette fokus og kan dermed ikke undersøge, om det kan have sammenhæng med frafald i kvote 2.

4.2.3 Alderens betydning for frafaldet

Antagelsen i forundersøgelsen er, at det er befordrende for gennemførelse, at den studerende har erhvervs- og livserfaring. Da dette har en klar sammenhæng med, hvor gammel man er, antages det, at de unge hyppigere frafalder. Tillige er man som ung muligvis mindre overbevist om sit studievalg, end hvis man søger ind på uddannelsen efter moden overvejelse senere i livet.

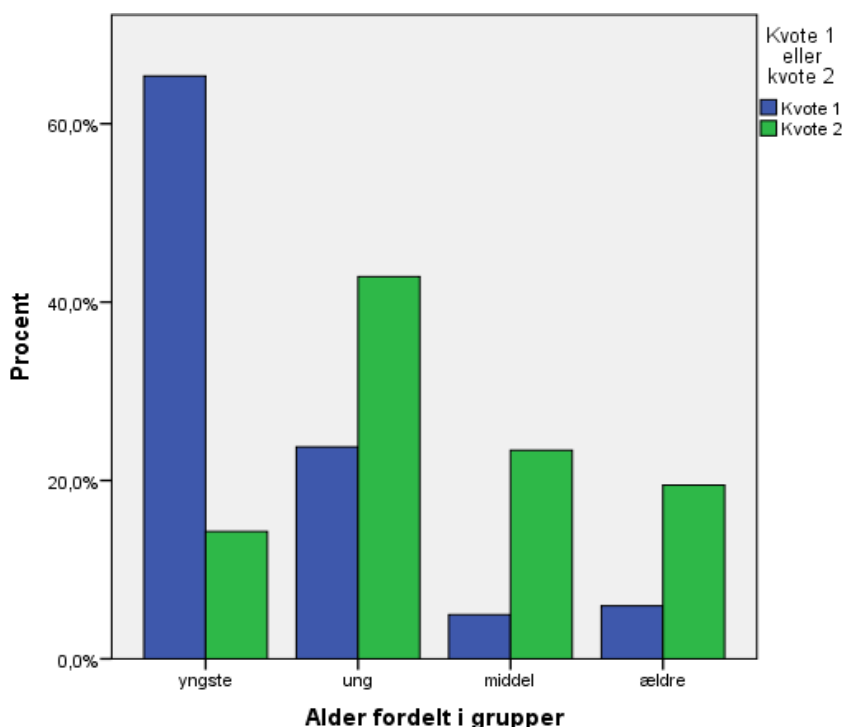

Figur 3. Gennemsnitsalderen for indskrevne studerende ligger stabilt omkring 25 år ved studiestart. Derimod ses tydeligt, at gennemsnitsalderen for studerende der frafalder daler. (data fra 2004-2005 er mangelfulde og derfor udeladt).

Figur 3 viser de studerendes alder ved studiestart sammenholdt med frafald: Her ses at gennemsnitsalderen for studerende der frafalder studiet ændres kraftigt. Fra at gennemsnitsalderen i 2006 og 2007 var en smule højere for de, der frafaldt studiet, ses der nu et tydeligt fald i frafaldsalderen. Således viser de sidste opgørelser fra 2010, at der gennemsnitligt er mere end tre års forskel i alderen mellem den gruppe der frafalder og den gruppe, der fortsat studerer (22,0 år /25,3 år¹³). Umiddelbart ser kurven ud til at knække omkring 2006-2007. Der er et sammenfald mellem tidspunktet hvor kurven knækker – omkring 2007- og implementeringen af Velfærdsforliget. At kunne forhøje sit gymnasiale snit bevirkede, at unge studerende med en frisk gymnasial uddannelse fik nogle muligheder for kunstigt at forhøje deres kvotient, i forhold til de, der havde taget den gymnasiale uddannelse tidligere. Altså en positiv særbehandling af de unge frem for de mere erfarne.

For med sikkerhed at kunne se, om der også er et sammenfald i alder og kvoteoptag, sammenlignes alderen for kvote 1 og kvote 2 studerende på det nuværende optag (se Figur 4). Ved denne graf ses, at den yngste gruppe stort set kun kommer fra kvote 1, mens kvote 2 fordeles mere jævnt ud over alderskategorierne. Studerende fra 27 år og opefter er stort set kun allokeret fra kvote 2.

Sammenhæng mellem alder og hvilken kvote, man er optaget på

Figur 4. Sammenhæng mellem alder og kvote. Aldersgrupperne er inddelt således: yngste(19-22 år); ung (23-26 år); middel (27-30 år) og ældre (31- år)

¹³ Med gennemsnitsalder tages udgangspunkt i alder (hele år) ved studiestart.

Opsummerende kan man ud fra registerdata og spørgeskemaundersøgelsen se, at studerende der går på studiet er gennemsnitligt tre år ældre end de der frafalder. Tendensen til frafald ser overvejende ud til at komme fra kvote 1, der tegner sig for 75 % af det samlede frafald og der er en tendens til, at de frafaldne bliver stadigt yngre. Slutteligt kan vi konkludere, at kvote 1 optagne også i overvejende grad er identiske med de yngre studerende.

Der er et nogenlunde konstant aldersgennemsnit, blandt de der gennemfører studiet, liggende omkring 25 år ved studiestart. Dette underbygger meget tydeligt hypotesen om, at højere alder og livserfaring er positivt i forhold til at gennemføre jordemoderuddannelsen. På denne baggrund ser det ud til, at der er belæg for, at vedtagelsen af Velfærdsforliget må bære en del af forklaringen på det øgede frafald. Det er rimeligt at antage, at kunne vi optage studerende med mere erfaring, ville det øge sandsynligheden for, at de ville gennemføre uddannelsen.

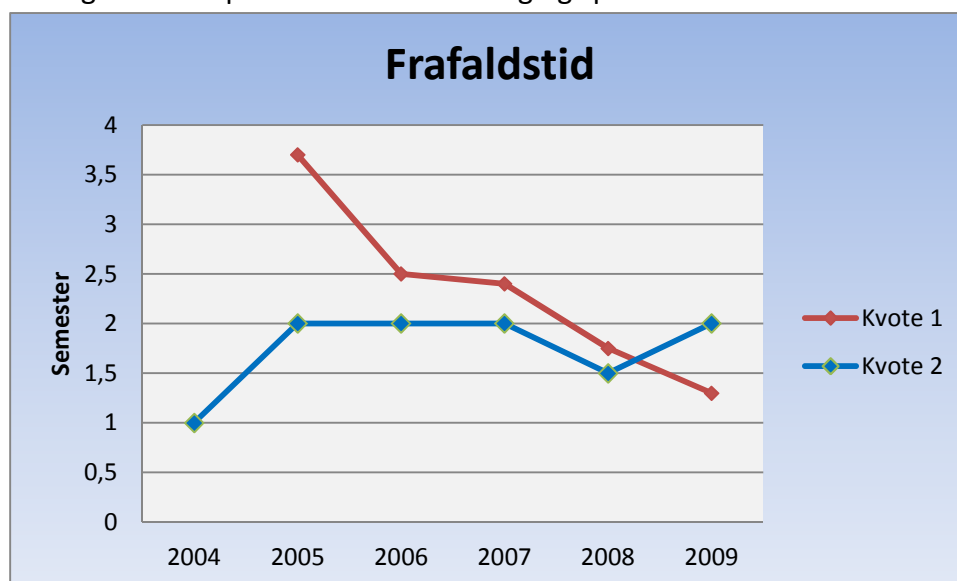
4.3 Forkert studievalg/praksischok

I de indledende fokusgruppe- og ekspertinterview pegedes der på, at en del af frafaldet kan skyldes forkert studievalg, og interviewpersonerne pegede på at det kunne have en sammenhæng med modenhed og parathed til at vælge at blive jordemoder. Som anført i indledningen beskriver andre undersøgelser, at overgangen mellem teoretiske og praktiske moduler kan være vanskelige.

En kvantificerbar måde at undersøge sammenhæng mellem frafald og forkert studievalg / praksischok er at undersøge, hvornår studerende frafalder studiet. Det er en implicit antagelse, at forkert studievalg og/eller praksischok vil være hyppigst forekommende i starten af en uddannelse. Det er i mødet med den første kliniske periode, at den studerende oplever praksischokket. Har den studerende valgt et forkert studie, er det en antagelse, at hun med større sandsynlighed tager konsekvensen af dette i starten af uddannelsen. Statens Uddannelsesstøtte (SU) gives til hver påbegyndt uddannelse, men skal samlet set være inden for 70 måneder. Således vil et sent studieskift kunne betyde, at den studerende kan komme til at mangle uddannelsesstøtte til dele af sin nye uddannelse. Derved motiveres økonomisk til tidligt frafald ved forkert studievalg.

Frafaldstidspunkt: Ved gennemgang af frafaldsdata ses, at 59 % af de frafaldne studerende forlader uddannelsen i en klinisk periode mod 41 % i en teoretisk periode. Opgørelsen over dette er dog behæftet med en del usikkerheder, da der ofte er gået en periode forud, hvor den studerende har haft orlov eller har været fraværende. Da dette ikke tydeligt kan udtrækkes af data, finder vi ikke overhyppigheden af frafald de kliniske perioder som anvendelige til at konkludere noget.

Derimod har vi kunne identificere udmeldelsestidspunkt og sammenholde disse med studiestart. Vi har valgt at sondre mellem kvote 1 og kvote 2, da disse har forskellige forudsætninger for at opleve forkert studievalg og ”praksischock”.

Figur 5: Grafen viser på hvilket semester studerende frafalder hen over årrækken. Data er opgjort over to forskellige studieordninger. Ens for dem begge er dog, at studerende er i deres første praktik i 2. og 3. semester

I Figur 5 ses, at udviklingen går i retning af, at de studerende nu falder fra tidligere i studiet. Der har der været en stabil tendens til at kvote 2 studerende frafalder studiet typisk inden for det første studieår. I de seks opgjorte år og med samme tendens i 2010 ser det ud til, at kvote 1 studerende har ændret adfærd fra at springe sent fra studiet til tidligt at forlade uddannelsen. Dog er frafaldet i 2005 kun på fire personer, hvilket øger den statistiske usikkerhed dette år. Om der er et reelt fald i frafaldstiden i kvote 1 fra 2005-09 kan ikke afgøres – dog ser kurven ud til at have en faldende tendens. Studerende fra 2010 er ikke medtaget, da disse kun kan vise frafald i 1-4 semester, hvilket uretmæssigt kan få det til at se ud, som om denne gruppe frafalder tidligere. Dog er der allerede 10 frafaldne studerende inden for det første år (2010), så tendensen vil formentlig holde.

Antagelsen om, at forkert studievalg og ”praksischock” vil vise sig ved, at de frafaldne studerende udmelder sig tidligt i studieforløbet, ser ud til at blive bekræftet af data. Det ser altså ud til, at en del af de, der forlader Jordemoderuddannelsen gør det, fordi de har valgt forkert eller opdager, at jordemoderarbejdet ikke lever op til forventningerne.

4.4 Sammenhæng mellem frafald og arbejdsvilkårene som jordemoder

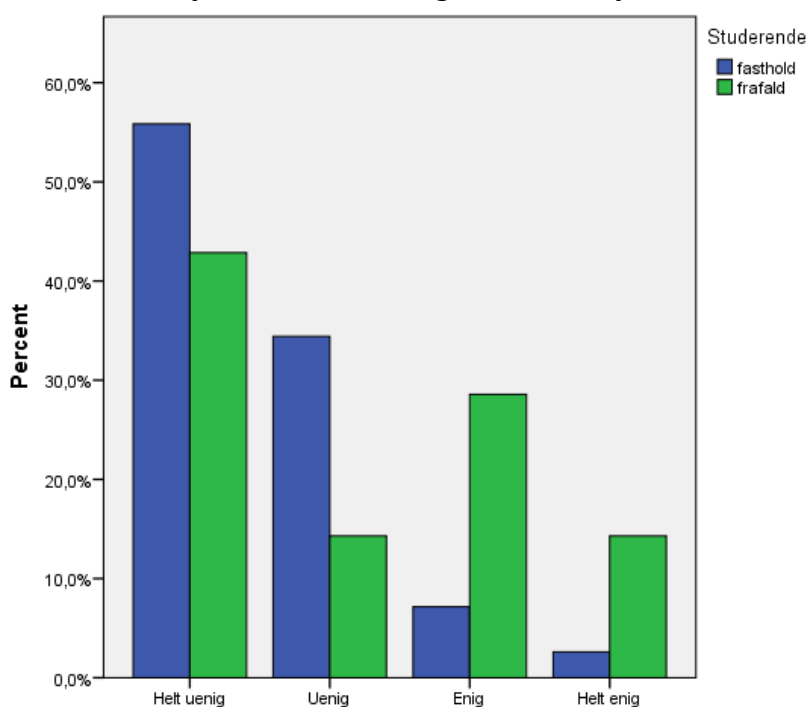
Fokusgruppe og ekspertinterview pegede på arbejdsforhold som en mulig faktor til frafald. I spørgeskemaundersøgelsen spurgtes derfor til dette forhold. De fastholdte blev spurgte hvorvidt en række arbejdsrelaterede forhold kunne få dem til at overveje at forlade uddannelsen, mens de frafaldne blev spurgte om samme variable, blot om det havde været

medvirkende årsag til deres frafald. Der blev spurgt til **arbejdsløshed, travlhed på fødegangen, skiftende vagter og økonomi**.

Arbejdsløshed: Her svarede både studerende og frafaldne nogenlunde ens. 10 % af de fastholdte mod 20 % af frafaldne svarede, at de er helt enige/ enige i, at udsigt til arbejdsløshed får dem til at stoppe eller at overveje at stoppe på studiet.

Skiftende vagter: Her angiver kun 10 % af de studerende at være enige/ helt enige i at skiftende vagter kan få dem til at forlade studiet, mens hele 43 % af de frafaldne angiver dette som medvirkende årsag til frafaldet. Se Figur 6, der viser forskellen mellem de studerende og de frafaldne.

Skiftende arbejdstider får/fik mig til at overveje frafald

Figur 6: Skiftende arbejdstider virker til at spille en lagt større rolle for de frafaldne end de fastholdte studerende.

Travlhed på fødegangen: Her angiver 15 % af de studerende at de er helt enige/ enige i, at travlhed på fødegangen kan få dem til at overveje frafald. 29 % af de frafaldne angiver travlhed som medvirkende faktor.

Økonomi: 15 % af de studerende siger, at de er helt enige/enige i, at økonomi kan få dem til at forlade studiet, hvorimod 29 % af de frafaldne angiver dette.

Samlet giver det et billede af, at de studerende der fravælger jordmoderuddannelsen i højere grad end de fastholdte ser arbejdsforholdene som belastende. At faget nu har arbejdsløshed, at faget er relativt lavtlønnet og at arbejdet ofte forgår under travle forhold scores blandt de frafaldne dobbelt så ofte som årsag til frafald. Dette sat i forhold til de

fastholdte studerendes vurdering af, om det får dem til at overveje frafald. Særligt udslagsgivende er, at de frafaldne i langt højere grad end fastholdte finder de skiftende arbejdstider som belastende. På baggrund af ovenstående empiri mener vi, at det er rimeligt at antage, at arbejdsforholdene – og måske specielt de skiftende vagter – er en del af forklaringen på frafaldet. Dette skal muligvis ses i sammenhæng med, at de unge studerende måske er mindre villige til at acceptere de forhold der arbejdes under – eller er mindre forberedte på, hvad arbejdet indebærer.

4.5 Fremtidige uddannelsesmuligheder

I fokusgruppeinterviewet pegede de studerende på, at mulighed for videreuddannelse også kunne have indflydelse på frafaldet. I dette ligger et ønske fra de studerende om, at kunne videreuddanne sig. Mangel på sådanne muligheder kan måske øge frafaldet. Fra spørgeskemaundersøgelsen ved vi, hvorledes studerende i udgangspunktet opfatter det at læse til jordemoder. Om man forestiller sig, at dette er en profession, man skal befinde sig i resten af sit arbejdsliv eller er et led på vejen mod noget andet.

Der spørges til, om de studerende forestiller sig at de på et tidspunkt ønsker at læse videre. Her indeles svarene i alderskategorier, da det er nærliggende, at de yngre kan have en anden opfattelse end de ældre - se Tabel 1

Forestiller sig at læse videre	Ja (%)	Måske (%)	Nej (%)
19-22 år	45	49	6
23-26 år	28	59	14
27-30 år	16	53	32
31 – år	26	47	26

Tabel 1: Om man forestiller sig at man på et tidspunkt vil læse videre

Det er bemærkelsesværdigt at kun 6 % af den yngste kategori er sikre på, at de ikke ønsker at læse videre mod 32 % i gruppen af 27-30 årige. Ud fra et fastholdelsessynspunkt indikerer disse tal, at aldersgruppen fra 27 og opefter er mere sikre i deres valg af profession. Dette er naturligvis et øjebliksbillede men alligevel interessant at hele 94 % af de 19-22 årige og 87 % af de 23-26-årige forestiller sig at de vil /måske vil læse videre, men også blandt de ældre studerende holdes muligheden åben.

Sagde man ja eller måske til, at ville læse videre, blev man spurgt inden for hvilke kategorier man forestiller sig at læse videre. Her kunne man krydse flere muligheder af. 50 % svarede ja til "master eller kandidatgrad", 49 % sagde "anden efteruddannelse", 27 % "lederuddannelse" mens 11% forestillede sig en anden grunduddannelse og 5% ønskede at genoptage et tidligere påbegyndt studie.

Når der blev spurgt til, hvor de studerende forventer at arbejde om 10 år fordelte svarene sig som følger (Se Tabel 2)

Om 10 år foretager jeg mig primært følgende:	Ja i %
Jeg er ansat på en fødegang	24
Jeg er ansat på en svangregang	1
Jeg er ansat på en barselsgang	0
Jeg er både ansat på føde-/svangre og barselsgang	37
Jeg har en ledelsesfunktion i det offentlige jordemodervæsen	3
Jeg er scanningsjordemoder	1
Jeg er privatpraktiserende jordemoder	11
Jeg er ansat i et sundhedscenter / lægepraksis	5
Jeg arbejder med fertilitetsbehandling	1
Jeg underviser	1
Jeg forsker i jordemoderrelaterede emner	6
Andet	9

Tabel 2: I ovenstående var der kun mulighed for at sætte 1.kryds

Når man ser på, om de tilgængelige videreuddannelsesmuligheder kan være en del af forklaringen på frafald ses, at gruppen af studerende generelt er meget interesserede i at videreudanne sig. Specielt de yngste studerende forestiller sig, at Jordemoderuddannelsen ikke bliver den sidste uddannelse de tager. En stor del af de, der regner med muligvis at læse videre, har et ønske om, at dette skal være en videreuddannelse og ikke en anden grunduddannelse. Ser man på, hvor de forestiller sig at være om 10 år er det kun 24 %, der forestiller sig at arbejde udelukkende på en fødegang. Den største andel, 37 %, ser sig selv i en stilling, hvor der både er føde-/svangre- og barselsarbejde. Samlet er det kun 9 % af de adspurgte, der ser sig selv uden for noget, der er relateret til den reproduktive sundhed¹⁴. Man skal være opmærksom på, at svarkategorierne var definerede på forhånd uden mulighed for en kvalitativ supplerende svarmulighed. Dette kan have skævvredet svarene til fordel for beskæftigelse inden for det reproduktive område.

Opsummerende kan man konkludere, at de studerende ser sig selv indenfor reproduktiv sundhed, men til gengæld gerne vil videreuddannes. Skal den store gruppe af de unge fastholdes i professionen, kunne det sandsynligvis være et fastholdende tiltag, hvis der var professionsrettede muligheder for videreuddannelse.

4.6 Karakteristika ved fastholdte og frafaldne studerende.

I det følgende søger vi at undersøge karakteristika for jordemoderstuderende i forhold til andre studerende. Endvidere ser vi på, om der er forskelle i karakteristika imellem frafaldne og fastholdte. Ved dette fås et billede af, om frafaldne jordemoderstuderende har særlige karakteristika, der evt kan forklare et frafald.

¹⁴ Sundhed i forbindelse med seksualitet, graviditet og fødsel - kaldet reproduktiv sundhed

AKF-rapporten, under projektet *Brobygning mellem teori og praksis i professionsuddannelserne*, der ser på frafald mellem fire større uddannelser (lærer-, pædagog- og sygeplejerskeuddannelsen samt ingeniørstudiet) finder, at karakteristika ved den studerende, sociale forhold og tidligere uddannelseshistorik tænkes at have betydning for frafald (Jensen et al., 2010). I vores datamateriale kan der udtrækkes viden om forældres uddannelsesniveau, om man er samlevende, har børn ved studiestart og om deres uddannelseshistorik. Yderligere er alder jo også en variabel, som allerede er beskrevet tidligere.

Forældrenes uddannelsesbaggrund

Ved forældres uddannelsesbaggrund er der registreret den af den studerendes to forældre med højest uddannelsesniveau. Se nedenstående Tabel 3

Forældres uddannelse	Ikke oplyst	Folkeskole-niveau	Kort uddannelse	Mellem-eller lang videregående udd.
Fastholdte	1 %	3 %	25 %	71 %
Frafaldne	0 %	0 %	19 %	81 %

Tabel 3: Den målte forskel i forældre med mellemlang eller lang videregående uddannelse er ikke signifikant ($p=0,44$)

Sammenlignes disse tal med AKF-rapporten (Jensen et al., 2010), hvor andelen af forældre med mellemlang eller lang videregående uddannelser er 11 % for ingeniør- ; 8 % for sygepleje- ; 4 % for pædagog- og 9 % for lærerstuderende, må det konkluderes, at jordemoderstuderende i udpræget grad kommer fra hjem med højt uddannelsesniveau¹⁵.

Ægtestand: enlig eller samboende

De studerende og frafaldne spørges i spørgeskemaet til, om de er samlevende/gift. Dette for at se, om der er en sammenhæng mellem frafald og samlivsforhold. Der findes ingen statistisk signifikant forskel mellem grupperne, hvor 53 % af de studerende og 48 % af de frafaldne havde en samlever ($p=0,44$). Denne andel er større end de uddannelser der indgår i AKF, hvor andelen ligger mellem 27% (lærere) og 35% (pædagoger). Jordemoderstuderende lever altså hyppigere i et samlivsforhold.

Hjemmeboende børn

Børn kan tænkes at have indflydelse på frafaldet, idet man som børnefamilie/ enlig med børn kan være mere påvirket af skiftende vagter eller lang transport til de kliniske praktiksteder. Derfor spurgtes til antallet af børn i hjemmet. Her fordeler grupperne sig ligeledes ens, således at 27 % af de studerende og 29 % af de frafaldne har hjemmeboende børn ($p=0,92$). Dette adskiller jordemoderstuderende fra de i AKF-rapporten undersøgte uddannelser, hvor andelen ligger imellem 11% for sygeplejersker til 18% blandt pædagoger.

¹⁵ AKF-rapporten opgør ligeledes den af de to forældre med højest uddannelsesniveau, hvorfor tallene er sammenlignelige.

Uddannelseshistorik

Blandt de studerende på Jordemoderuddannelsen, der er fastholdte på studiet og de der er frafaldet, er der signifikant forskel i, hvor mange der tidligere har påbegyndt en anden uddannelse (Se Tabel 4)

Tidligere optaget på anden uddannelse	Ja	Nej
Fastholdte	43%	57%
Frafaldne studerende	19%	81%

Tabel 4: Der ses en signifikant sammenhæng mellem at være fastholdt og have påbegyndt en uddannelse tidligere ($p=0,04$).

En væsentlig forklaring på dette er sandsynligvis at alderen i den fastholdte gruppe er gennemsnitlig over tre år højere end de frafaldnes. Dette øger sandsynligheden for, at den fastholdte gruppe tidligere har været indskrevet på en anden uddannelse inden. Dette kan være understøttende til den antagelse, at livserfaring virker fastholdende og det, at man tidligere har fravalgt andet studie muligvis bidrager til, at den enkelte er mere sikker i sit studievalg. Der er dog en regel om, at man kun kan anvende sit gymnasiale gennemsnit til optagelse på to uddannelser¹⁶. Derfor kan det være svært for denne gruppe af studerende at springe fra uddannelsen, fordi deres mulighed for at komme ind på et tredje studie er begrænset.

AKF-rapporten (Jensen et al., 2010) finder store forskelle imellem de fire uddannelser der indgår. Generelt ses dog, at det at man tidligere har påbegyndt men ikke afsluttet en uddannelse øger sandsynligheden for frafald. Der er dog forskellige tendenser på forskellige uddannelser – eksempelvis er det fastholdende for en sygeplejestuderende tidligere at være startet på en lang videregående uddannelse. Sammenlignes de fire uddannelser med jordemoderuddannelsen er det påfaldende så meget Jordemoderuddannelsen skiller sig ud. Generelt ses, at omkring 3,7-4,9 % af ingeniør-, lærer-, pædagog og sygeplejerskestuderende tidligere har påbegyndt en uddannelse, hvorimod dette tal er 19 % for frafaldne og 43 % for fastholdte jordemoderstuderende. Skal man tillade sig at drage nogle konklusioner ud fra vores forholdsvis små tal, så ses der en signifikant fastholdende faktor i, at tidligere have været optaget på en anden uddannelse i modsætning til AKF-rapporten.

Opsummerende ser jordemoderstuderende ud til, at være mere etablerede i form af hyppigere at leve i samlivsforhold, hyppigere at have børn og hyppigere have påbegyndt tidligere uddannelser end de sammenlignede uddannelser. Yderligere er der markant forskel på jordemoderstuderende med hensyn til forældrenes uddannelsesmæssige baggrund idet de omkring 10 gange så hyppigt kommer fra hjem med mindst en forældre med mellem-lang eller lang videregående uddannelse. Imellem fastholdte og frafaldne jordemoderstuderende viser undersøgelser af baggrundsvariable i form af forældrenes uddannelsesni-

¹⁶ Hvis man har været indskrevet ved to videregående uddannelser uden at afslutte med eksamen, kan man kun optages ved en tredje videregående uddannelse, hvis der er ledige pladser.

veau, om man er samlevende eller har hjemmeboende børn ingen forskel imellem de 2 grupper. Der er således ingen grund til at antage, at disse variable kan forklare det øgende frafald på uddannelsen. Eneste undtagelse er, at det ser ud til, at studerende, der tidligere har været optaget på en anden uddannelse, er mindre tilbøjelige til at frafalde. Forskellen er signifikant, men alderen kan muligvis være en forklarende confounder, idet gruppen af studerende også er ældre end gruppen af fastholdte og af denne grund har haft større mulighed for at nå tidligere at være startet på en anden uddannelse.

4.7 De studerendes kvalitative begrundede årsager til frafald

I følgende afsnit beskrives fire kategorier af frafald, der blev identificeret i de kvalitative svarkategorier af spørgeskemaundersøgelsen og i de kvalitative interviews med de frafaldne.

4.7.1 Kvalitative svarkategorier i spørgeskemaundersøgelsen

Foruden de faste svarkategorier var der en række åbne spørgsmål, hvor de frafaldne studerende havde mulighed for at give en mere kvalitativ vurdering af udvalgte spørgsmål. Et af de kvalitative spørgsmål lød: *"Hvilken årsag finder du selv var afgørende for, at du stoppede på Jordemoderuddannelsen?"*. 20 ud af de 21 af de tidligere studerende, der responderede på spørgeskemaet, besvarede dette spørgsmål.

Man kan inddele svarene i fire kategorier: Sociale årsager, alder, forkert studievalg og arbejdsforhold¹⁷.

Fire af de tidligere studerende angiver deres unge **alder** som medvirkende årsag til, at de valgte at stoppe på uddannelsen. To af disse angiver, at de ikke følte sig klar til at administrere det store ansvar, som jobbet indebærer. En enkelt nævner studiemiljøet, herunder sociale arrangementer i introforløbet, som medvirkende årsag, idet det efter hendes mening ikke imødekom de behov, som hun synes, hun havde som ung.

Sociale årsager dækker over personlige, familiære og økonomiske årsager. Fem af de tidligere studerende angiver dette som hovedårsag til, at de valgte at stoppe. Et par af disse er enlige mødre og angiver, at de ikke kunne få uddannelsen og de skiftende arbejdstider til at hænge sammen med tilværelsen som "enlig mor". Et par studerende nævner familiære kriser som årsag. Flere af de tidligere studerende i denne kategori udtrykker beklagelse over, at de følte sig nødsaget til at stoppe.

Seks af respondenterne nævner **forkert studievalg** som hovedårsag til, at de valgte at stoppe uddannelsen. Kategorien falder en smule sammen med de andre kategorier, for man kan indvende, at det altid drejer sig om et forkert studievalg, hvis den studerende falder fra. De studerende, der er inkluderet i denne kategori, angiver forkert studievalg

¹⁷ Visse af de tidligere studerende angiver flere årsager end en enkelt til at de valgte at stoppe på uddannelsen. Derfor giver det totale antal svar i de forskellige kategorier mere end 20.

som hovedårsag til frafaldet. Da de kom ind på studiet, viste det sig at det ikke var hvad de havde troet. Således skriver en af respondenterne:

"Jeg har været meget i tvivl om det, før jeg overhovedet startede, men jeg blev ved med i lang tid at have det i baghovedet og var i en længere periode i et dilemma. I sidste ende tog jeg chancen og prøvede det... ..jeg fandt bare hurtigt ud af, at jeg ikke ville det her".

En anden studerende nævner fagets prestige som hovedårsag til, at hun søgte ind:

"Jeg tror ikke jeg havde sat mig ordentligt ind i, hvad jeg gik ind til, men valgte uddannelsen for den prestige det har, at komme ind på Jordemoderskolen".

For en anden studerende var det blandt andet graden af specialisering, der var af afgørende betydning:

"Jeg fandt ud af, at det var lidt for specialiseret og jeg kunne ikke se mig selv i den rolle som jordemødre stod for. Jeg savnede også noget mere naturvidenskabeligt"¹⁸.

Syv af respondenterne nævner **jordemødres arbejdsforhold** som medvirkende årsag til at de valgte at stoppe. Således skriver en af respondenterne:

"Udsigten til arbejdsløshed, at de ville lukke flere fødegange, natarbejde og til dels også aftenarbejde – hvordan dette kunne have en negativ effekt på familielivet. Besparelser, stress på fødegangen, lønnen og ligeledes de begrænsede muligheder for at lave andet end at arbejde på en fødegang".

Citatet illustrerer hvad det er i jordemødrenes arbejdsforhold, som respondenterne ikke kan se sig selv i. Alle de syv nævner de skiftende arbejdstider, travlhed og stress, og tre af respondenterne nævner de begrænsede muligheder ved endt uddannelse, det vil sige fagets høje grad af specialisering, som en medvirkende årsag til beslutningen.

4.7.2 Kvalitative interviews med frafaldne

Som beskrevet i metodeafsnittet (afsnit 2.3) blev tre studerende, der var stoppet på uddannelsen interviewet. Lene på 33 år stoppede, da hun var midt i uddannelsen efter et praktikforløb, og angiver som årsag, at hun var alene med sine børn og følgelig havde børneopdragsproblemer i forhold til de skiftende vagter i praktikken. Hun var dog også tvivlende overfor de arbejdsbetingelser, hun som jordemoder var stillet i udsigt. Line på 20 år stoppede efter et halvt år, inden hun kom ud i den første praktik. Hun havde dog været i en fire ugers observationspraktik på fødegangen. Hun angiver, at hovedårsagen til hendes

¹⁸ En del af interviewpersonerne der forsat går på uddannelsen i den kvalitative undersøgelse angiver at det overraskede dem, at der var så meget humaniora og samfundsvidenskab i uddannelsen. De havde forestillet sig at det naturvidenskabelige fyldte mere.

frafald var forkert studievalg, både i forhold til det teoretiske indhold, jordemoderarbejdets indhold og jordemødrenes arbejdsforhold. Hun er nu i gang med en universitetsuddannelse. Simone på 24 år stoppede på Jordemoderuddannelsen, da hun var 21. Hun stoppede efter ca. et halvt år- dvs. inden hun kom ud i den første praktik. Hun havde været en uge i observationspraktik på fødegangen. Simone angiver sin unge alder som den altafgørende årsag til at hun dengang valgte at stoppe på uddannelsen. Hun er som 24-årig igen blevet optaget på uddannelsen og føler sig i dag langt bedre rustet.

Som ovenstående præsentation af interviewpersonerne viser, så dækker årsagerne til deres frafald meget godt de fire kategorier, som de kvalitative svar i spørgeskemaundersøgelsen faldt i: Sociale årsager, alder, forkert studievalg og arbejdsforhold. I det følgende uddybes kommentarerne fra hver af de frafaldne studerende.

Line; 20 år:

Det forkerte studievalg sættes her på spidsen af Line, hvor hun angiver at det var en lidt forhastet beslutning, at hun søgte ind:

"Man er der i slutningen af 3.g og så snakkede jeg med min studievejleder og vi snakker sådan lidt frem og tilbage om hvad man skal gøre og sådan noget, og så nævner han helt tilfældigt: 'Hvad med jordemoder?'. Og det er et halvt år inden jeg er færdig med 3.g og så tænkte jeg jo, det kunne jeg da egentlig godt. Og så undersøgte jeg sådan mange ting om det. Og så syntes jeg det lød rigtig interessant"

Ud af ovenstående citat kan man se at det faktisk er studievejlederen på gymnasiet der foreslår Line at søge ind på Jordemoderuddannelsen. Line angiver, at hun på daværende tidspunkt var lidt skræmt ved tanken om et universitetsstudium. Da hun startede på 1.modul gik der ikke længe, før hun begyndte at tvivle på sit valg og tænke på, at hun måske skulle tage en kandidatuddannelse ovenpå Jordemoderuddannelsen. Men det var udsigten til skiftende vagter og stressende arbejdsforhold, der i sidste ende fik Line til at springe fra. Hun angiver en snak på 1.modul om udsigten til arbejdsløshed som det, der satte tanker om at springe fra i gang. Hun valgte at lade de første to ugers praktik på modul 2 afgøre sagen for hende:

"Jeg blev bare bekræftet, da jeg kom ud i praktik. Der var natarbejde og jeg snakkede også med flere jordemødre der sagde, at det var rigtig hårdt for familielivet. Ja, det var bare en masse ting der faldt sammen og jeg fandt ud af, at det var godt nok hårdt også selve arbejdsmiljøet. Jeg kunne også mærke, at der var mange, der gik ned med stress og sådan noget. Så ja, sådan forskellige ting, jeg syntes, der talte imod"

Det var altså mødet med den praktiske virkelighed på fødegangen, der fik Line til at tage den endelige beslutning. Hun angiver, at hun er glad for, at hun allerede på 2. modul fik muligheden for at komme ud på fødegangen, for hun er usikker på, om hun ellers havde været klar til at tage det endelige valg.

Lines historie illustrerer, hvor stor betydning en sufficient studievejledning har. Det er selvfølgelig ikke sikkert, at det havde fået hende til at vælge anderledes, hvis studievejlederen havde nævnt de skiftende arbejdstider og et stressende arbejdsmiljø som uomgængelige vilkår for jordemoderens virke, men der er omvendt en chance for, at hun havde overvejet uddannelsesvalget yderligere. Der er ikke kun det økonomiske tab ved frafald. Frafaldet har også konsekvenser for den studerende. Line siger følgende om sin tvivl i forhold til at springe fra:

”Ja! Jeg var rigtig meget i tvivl. Og det har også, det var også meget at gøre med det der, at når man så søger ind på en videregående uddannels. Nu havde jeg søgt ind på jordemoder og var kommet ind og var startet og hvis jeg nu ville søge ind på universitetet og hvis jeg så fandt ud af at det ikke var noget, så klapper fælden jo.”

Line angiver, at hun føler sig presset af reglen om, at man kun kan starte to gange på en videregående uddannelse. Tredje gang kommer man kun ind, hvor der er plads. Endnu en understregning af vigtigheden af en sufficient studievejledning.

Lene; 33 år:

Også for Lene spiller arbejdsforholdene den største rolle i forhold til, hvorfor hun valgte at stoppe på uddannelsen. Lene er dog i en anden situation end Line. Hun er i slutningen af 20'erne da hun søger ind og har arbejdet målrettet på at komme ind i flere år. Da hun kommer ind på uddannelsen, er hun blevet alene med to små børn og må erkende, at det er for svært at få de skiftende vagter til at gå op med at være deltids alenemor. Hun er dog ikke sikker på, at det havde ændret noget, hvis der på forhånd var nogen, der havde fortalt hende, hvor hårdt det er.

Simone; 24 år:

Simone angiver direkte sin unge alder som årsag til at hun stoppede:

”Jeg fandt egentlig ud af det rimelig hurtigt. At det ikke skulle være nu – at det hele interesserede mig vildt meget, men jeg følte bare ikke, at jeg var klar. Sådan helt psykisk klar. Jeg synes ikke, jeg havde det som de andre studerende, der bare var ellevilde over alt det, der skulle ske og jeg kunne bare mærke at det ikke var det rigtige tidspunkt. Og det var sådan, at det skræmte mig lidt, fordi jeg ville jo helt vildt gerne. Men jeg kunne bare mærke, at jeg blev nødt til at prøve nogle andre ting. Jeg følte ligesom ikke, jeg havde nok med mig”

4.8 Delkonklusion frafaldsanalyse

Frafaldet på Jordemoderuddannelsen har været stigende i perioden 2005-2010 fra ca. 3-7 % til 20 %.

Den største del af frafaldet (75 %) sker blandt studerende optaget i kvote 1. Denne gruppe er antalsmæssigt stigende. Samtidig ses det at de studerende der falder fra er 3 år yngre end de der fastholdes. Ud fra dette konkluderes det at alder og livserfaring har en betydning i forhold til fastholdelsen.

Det antages at Velfærdsforliget fra 2006 og dennes målsætning om at få unge i gang med en videregående uddannelse inden for to år efter afsluttet gymnasial uddannelse spiller en rolle i denne sammenhæng idet den store stigning i frafaldet og det store fald i gennemsnitsalderen for frafaldne sker synkront med implementeringen af forliget.

Det ses ydermere at de studerende falder fra tidligere og tidligere i uddannelsen, hvilket underbygger antagelsen om forkert studievalg. Vi ved ikke noget om det var i den kliniske eller teoretiske del beslutningen blev taget og dette må tænkes ind i den fremadrettede monitorering.

De frafaldne studerendes kvalitative begrundelser for at stoppe på uddannelsen falder hovedsageligt i fire kategorier: sociale årsager, alder, forkert studievalg og jordemødres arbejdsforhold. Dette går igen i de kvantitative data, hvor de studerende, der er faldet fra i højere grad end de fastholde ser jordemødres arbejdsforhold, specielt skiftende vagter og arbejdsløshed som belastende.

Fokusgruppeinterviewet i den indledende undersøgelse antydede, at manglende muligheder for efter- og videreuddannelse kan bidrage til frafaldet. Dette kan antageligt underbygges ved at specielt den unge gruppe af studerende indgår i et uddannelsesforløb med klare forudsætninger om, at de på et tidspunkt vil videreuddanne sig. En betydelig andel ser sig selv arbejde indenfor den reproduktive sundhed fremadrettet.

Konklusionerne fra nærværende frafaldsundersøgelse kan ikke umiddelbart overføres til andre professionsuddannelser, idet det ses at jordemoderstuderende adskiller sig fra fx lærer-, pædagog- og sygeplejerskestuderende på en række punkter: social baggrund målt med forældres uddannelsesmæssige niveau, adgangsgivende kvotient, uddannelseshistorik, at være samlevende og have børn. Fastholdende tiltag bør derfor målrettes de enkelte uddannelser, idet den demografiske sammensætning af studerende er meget forskellig uddannelserne imellem.

Afslutningsvis kan det bemærkes at frafald er komplekst og man ser i empirien, hvordan indre og ydre forhold væves ind i hinanden og vanskeligt lader sig adskille. Eksempelvis kan man se optagelseskriterier som ydre forhold, der er medvirkende til at en større gruppe unge optages på uddannelsen. At være ung på en uddannelse kan ses som et indre forhold, der har indflydelse på modenhed og parathed.

5.0 Analyse af fastholdelse

I det følgende afsnit analyseres spørgeskemaundersøgelsen og kvalitative interviews for både de frafaldne og de nuværende studerende. Analysen er tematiseret under følgende "Sammenhæng mellem teori og praksis", "Fagidentitet", "De medstuderendes betydning for læring", "Læring i den teoretiske uddannelse" og "Læring i den kliniske uddannelse". De temaer, som vi fokuserer på i nedenstående analyse, er udviklet på baggrund af vores indledende hypoteser og afdækning af feltet, spørgeskemaundersøgelsens centrale resultater og de kvalitative interviews. Vi har både inkluderet spørgeskemaer og interviews fra de frafaldne og nuværende studerende i analysen.

5.1 Sammenhæng mellem teori og praksis

I vores undersøgelse finder vi dokumentation for, at det største frafald sker inden for det første år, hvilket kunne tyde på, at det studerende kunne opleve en form for praksis-chok og en del angiver skiftende vagter og arbejdsforhold som årsager til frafald. Dermed kunne man antage, at der er et skel mellem den teoretiske forberedelse til jobbet og den praktiske udførelse af dette.

Fra flere andre sider bliver der ligeledes peget på overgangen mellem teori og praksis som potentielt kritisk (Jensen et al., 2010). Dog har en tilfredshedsundersøgelse på Metropol i 2010 vist, at der blandt de jordemoderstuderende ses en tydelig sammenhæng mellem den teoretiske og kliniske uddannelse (Ennova, 2010; Evalueringsinstituttet, 2010). I vores eget materiale, der både rummer kvalitative interview og spørgeskemaundersøgelsen undersøges, om de studerende oplever en sammenhæng mellem de teoretiske forløb på skolen og den praktiske kliniske uddannelse.

5.1.1 Teoriens oplæg til praksis

På Jordemoderuddannelsen sker en stor del af læringen på den måde, at de studerende først har teoretisk undervisning på skolen. Den erhvervede viden sættes så i spil i den efterfølgende kliniske periode. Den nye studieordning, hvor uddannelsen er brudt op af moduler af 10 ugers varighed, har dog gjort at de studerende somme tider stifter bekendtskab med praktiske problemstillinger, fx inden for den patologiske obstetrik, som de endnu ikke har fået teoretisk viden om på skolen.

I et afsnit af spørgeskemaet, der vedrører den teoretiske undervisning, spørges til, om den studerende oplever, at det er let at overskue sammenhængen mellem den teoretiske undervisning og jordemoder-jobbet. Hertil svarer 86 % af de studerende og 90 % af de frafaldne, at de er enige/helt enige. Flere af de interviewede fremhæver, at det er godt at indholdet på modul 1 og modul 2 er fordelt som det er. Modul 1 omhandler fortrinsvist den naturvidenskabelige del af den normale graviditet, fødsel og barsel. Det vil f.eks. sige anatomi og fysiologi og den praktiske del af jordemoderkundskab. Modulet beskæftiger sig med den del af jordemoderkundskab der indeholder praksisnære faktuelle elementer

f.eks. optagelse af vandrejournal, udvendig undersøgelse, fødsels faser. Modul 2 indeholder den mere humanistiske del af Jordemoderkundskab som fx jordemoderfaglig omsorg og inddragelse af ledsager under fødslen. Hertil kommer støttefag som psykologi, sociologi og pædagogik. Fag som den studerende kan have sværere ved at relatere til den praktiske virkelighed og få greb om.

Således siger Jeanette, der nu er på 5.modul, om indholdet på modul 1 og 2:

"Jeg synes det var rigtig godt, at det startede ved modul 1, så man virkelig kom ind i det. Hvis man startede med modul 2, der var mere svævende, så havde man ikke tænkt at man var på jordemoderstudiet – jeg synes det var rigtig godt, at man lige fik det der hardcore jordemoderfaglige, så kunne man bedre det andet bagefter..."

I en common sense forståelse er en jordemoder en person, der "tager imod børn". Jeanette beskriver, at uddannelsen er tilrettelagt sådan, at den lever op til denne umiddelbare forståelse af, hvad man skal lære som jordemoderstuderende. Først på 2.modul bliver denne forståelse udfordret, idet de mere "bløde fag" som psykologi, sociologi og pædagogik introduceres.

Sofia beskriver, at hun først forstod, hvad hun skulle anvende det hun havde lært på modul 2 til, da hun kom ud i praksis, men at hun efterfølgende kan se en klar sammenhæng mellem den teori der undervises i på skolen og den praktiske virkelighed, man skal fungere i som jordemoder:

"Alt det humanvidenskab som vi fik på 2.modul- nu kan jeg se sammenhængen i det. Jeg synes det er vigtigt, at vi har fået den undervisning i pædagogik, psykologi og sociologi, for det kommer vi til at bruge. Fordi det er en del af den omsorg, vi skal give til de familier, der kommer til konsultationen og ved fødslen. Og det er vigtigt, fordi vi arbejder med mennesker, at vi får den viden...og Jordemoderkundskab er selvfølgelig grundkernen i vores fag – liv – det får vi og fysiologi og anatomi, det er også noget vi skal bruge, så jeg ser en klar sammenhæng i vores uddannelse og praktik" .

Ovenstående afsnit peger på, at selvom de studerende har haft teoretisk undervisning på skolen er det ikke altid, at denne undervisning giver mening før de har praktiske billeder at sætte på. Således skabes sammenhæng mellem teori og praksis også retrospektivt.

5.1.2 Samspil mellem teoretisk viden og klinisk praksis

I spørgeskemaundersøgelsen svarer 66 % af de nuværende studerende og 84 % af de frafaldne "Nej" til, at de oplever et modsætningsforhold mellem teorien der undervises i på skolen og den praksis de lærer af deres kontaktjordemødre. Det, at de svarer nej til at de oplever et modsætningsforhold, tolker vi som en bekræftelse af, at der er en sammenhæng mellem teori og praksis.

34 % af de nuværende studerende og 16 % af de frafaldne svarer på samme spørgsmål, at de ser et modsætningsforhold. Selvom hovedparten af de nuværende studerende altså ser en tydelig sammenhæng mellem teori og praksis, er der stadig 34 %, der oplever et modsætningsforhold. Hvad modsætningsforholdet præcist består i, kan være svært at afgøre.

Det kan dreje sig om et modsætningsforhold mellem den teoretiske viden, der undervises i på skolen, og den måde denne viden praktiseres af kontaktjordemødrene. Det kan også dreje sig om et modsætningsforhold mellem det de studerende lærer på skolen om rammerne for den praktiske udøvelse af faget og den virkelighed de møder på fødestederne. I forlængelse af spørgsmålet om de studerende oplevede et modsætningsforhold mellem teori og praksis, var der en kvalitativ svarkategori: *"Hvis ja: beskriv hvordan"*, hvor de studerende havde mulighed for at uddybe deres svar. 37 af de nuværende studerende svarede på dette. Modsætningsforholdet består, ifølge disse udsagn, primært i:

- Manglende anvendelse af den nye evidensbaserede viden i praksis som den er lært på skolen. En respondent nævner til eksempel, anvendelsen af valsalva¹⁹ frem for spontan pressteknik, som eksempel på, at evidensbaseret ny viden ikke er slået igennem i praksis.
- Fødslen ledes generelt langt mere aktivt end der læres på skolen. Vestimulation fremhæves af flere respondenter som eksempel på dette.
- Lovgivningen omkring journalskrivning som læres på skolen efterleves ikke i praksis. Det gælder også anvendelsen af informeret samtykke.
- De organisatoriske rammer, som praksis er underlagt, kan ikke rumme de idealer der læres på skolen.

Sidstnævnte kan illustreres ved følgende citat fra interviewet med Jeanette, hvor hun svarer følgende på spørgsmålet om sammenhæng mellem teori og praksis:

Jeanette: *"Ja det var der helt klart, en sammenhæng, men der var også nogle ting som man godt ved, at et er teori og noget andet er praksis."*

I: *"Hvordan f.eks.?"*

Jeanette: *"Jamen, alt det der man f.eks. skal nå til en jordemoderkonsultation; det er jo rigtig fint, men altså, det kan man jo ikke nå i virkeligheden. Men det er ikke noget der har chokeret mig, fordi det har jeg jo godt været klar over. Der er så mange ting, som jeg godt ved er fint og flot, at det kan man gøre i teorien, men praksis er bare anderledes..."*

Jeanette beskriver her, at hun ved hvad der ville være "godt" eller "fint", dvs. hvordan praksis burde være, men hun er også klar over, at de organisatoriske rammer ikke giver mulighed for at praktisere sådan. Jeanette accepterer denne modsætning, i det hun siger, at det ikke kommer bag på hende. Hun er med andre ord bevidst om, at det er de praktiske rammer der gør, at det ikke er muligt at nå alle de ting, hun har lært på skolen, at man skal i en Jordemoderkonsultation.

Lene, der stoppede halvvejs i gennem uddannelsen, giver udtryk for noget tilsvarende. Hun har opfattelsen af, at jordemødrene ikke udøvede faget på den måde, som de gerne

¹⁹ Med valsalva menes at jordemoderen leder presseperioden, hvorved den fødende presser omkring tre lange pres for hver presseve.

ville på grund af det generelle arbejdspress. På den måde oplevede hun f.eks. en forskel på anvendelsen af vestimulerende drop, som hun havde lært det på skolen og den måde vestimulation anvendes i praksis, hvor hun havde oplevelsen af, at jordemødrene følte sig nødsaget til at få folk igennem systemet, snarere end at leve op til idealerne for god jordemoderfaglig omsorg.

Ud fra nærværende undersøgelse må man altså konkludere, at hovedparten af de studerende ikke ser et modsætningsforhold mellem teori og praksis og en del af dem der gør, dels ser modsætningsforholdet mellem de idealer, de præsenteres for på skolen og de rammer som praksis kan tilbyde. Ydermere ser de et modsætningsforhold mellem den viden, de lærer på skolen og den viden der praktiseres på fødestederne.

At netop jordemoderstuderende, for en stor dels vedkommende, ser en tydelig sammenhæng mellem teori og praksis kan skyldes, at de studerende uddannes til at varetage et forholdsvist afgrænset virksomhedsområde, der dækker reproduktiv sundhed med særlig fokus på graviditet, fødsel og barsel. Ydermere tilrettelægges praktikken på en sådan måde, at de studerende kommer i praktik på den samme type afdeling i samme kliniske periode som de medstuderende på holdet. Dette bevirker, at der inden for studieordningens rammer er mulighed for, at tilpasse den teoretiske undervisning de læringsmål, der er i den efterfølgende kliniske periode. Som illustration af ovenstående er de to første moduler af uddannelsen primært teoretiske. Her lærer de studerende fortrinsvis om den normale graviditet, fødsel og barsel. På de efter følgende moduler 3 og 4 er de studerende overvejende i praktik på føde- og barselsgang. Her sigtes der mod, at den studerende skal uddannes til at varetage den normale graviditet, fødsel og barsel (Undervisningsministeriet, 2009).

5.2 Fagidentitet

Mange af de interviewede fortæller, at det at være jordemoderstuderende er noget der fylder meget i deres bevidsthed og hurtigt bliver en integreret del af deres identitet. Identitet forstås her socialpsykologisk, hvor identitet er noget der opbygges gennem relationen til andre mennesker. Identitet drejer sig altså om at føle sig som en del af noget, om at identificere sig med noget. Vi anvender begrebet identitet pragmatisk, da omdrejningspunktet er, at de studerende kan se en sammenhæng mellem egen uddannelse, det fagfelt de uddannes til og samtidig har en oplevelse af at være en del af et fagligt fællesskab.

De følgende afsnit om identitet beskriver, hvordan studerende oplever, at det at være jordemoderstuderende er behæftet med prestige. Man kan derfor argumentere for, at den fagidentitet, de studerende gennem uddannelsen socialiseres ind i, er behæftet med stolthed. I fagidentiteten ligger også forbindelsen med fagets historie og anvendte tekno-

logier, som de studerende bærer med sig og som er medvirkende til fornemmelsen af at høre til.

5.2.1 Prestige

I det indledende fokusgruppe interview med de tre studerende fortæller en af informanterne, at folk sagde til hende *"så skal du vel være jordemoder"*, da hun fik sit høje gennemsnit til studentereksamen. Hun reflekterer derefter videre over, at der er prestige i at komme ind på uddannelsen og at det kan være medvirkende til, at nogle søger ind via deres høje gennemsnit, selvom de måske ikke har sat sig ordentligt ind i, hvad uddannelsen går ud på.

Det er kendt, at jordemoderfaget er et fag, der tillægges stor prestige i samfundet. En opinionsundersøgelse lavet af ugebrevet A4 i 2006 viser, at jordemoder kommer ind på en 7.plads på en liste over de mest prestigefyldte erhverv. Til sammenligning ligger sygeplejerske på en 29.plads og fysioterapeut på en 36.plads (Madsen, 2006).

Samtidig peger analysen af interviews, både med de frafaldne og de nuværende studerende, på, at fagets prestige i omverdenens øjne i stort omfang er noget, interviewpersonerne har mærket på egen krop og derfor er bevidste om.

Spørgsmålet er så om denne prestige påvirker informanternes ønske om at påbegynde jordemoderuddannelsen og om det at få en fagidentitet- her en jordemoderidentitet, med den prestige det kan indebære, har indflydelse på fastholdelsen på uddannelsen. Man kan således forestille sig, at prestige kan være årsag til frafald, hvis det, og ikke fagets indhold, har været årsag til, at de studerende søgte ind. Man kan også forstille sig det modsatte. At fagets prestige er en positiv faktor for fastholdelsen, fordi de studerendes socialisering til faget og dermed identifikation med det, på mange måder tolkes positivt af omverdenen. Simone der stoppede på uddannelsen efter et halvt år beskriver omverdenens reaktioner i forhold til sit uddannelsesvalg således:

"Så når man siger man skal ind og være jordemoder, så er det sådan: Hold da op og ej hvor fedt og – det er sådan folk regner ikke med det. Det er ikke bare sådan at man tager en universitetsuddannelse eller tager et eller andet – så jordemoder det er lidt specielt"

Hun beskriver desuden, at da hun stoppede på uddannelsen tog det hende lang tid at komme sig over det. At "jordemoder" med Simones ord er "lidt specielt" i modsætning til at man "bare tager en universitetsuddannelse" kan hænge sammen med at jordemoderen er en kendt figur i danske sammenhænge. De fleste har en forestilling om, hvad en jordemoder er og mange kan derfor umiddelbart relatere sig til den studerendes uddannelsesvalg.

Line, der stoppede på uddannelsen efter et halvt år, idet hun ikke kunne se sig selv i skiftende vagter, nævner prestige som en medvirkende faktor til, at hun søgte ind:

"Jamen der var jo rigtig stor prestige i det. Det var jo også noget af grunden til at man søgte ind. Altså man ved jo godt, når man siger til folk man er jordemoderstuderende, så "hold da op", blev der sagt ikke. Der er faktisk både og, for der var faktisk meget forskellige reaktioner på det. Nogen havde det sådan lidt: "Ad, vil du gerne det" og andre var sådan: "ej, hold da op, det var flot" og sådan nogle ting- ikke. Så jeg var da rigtig stolt af at være jordemoderstuderende"

Mikala beskriver, hvordan den prestige faget nyder i samfundet giver hende adgang til studiejobs:

I: *"Så vil jeg spørge ind til hvordan du opfatter dig selv som jordemoderstuderende....?"*

Mikala: *"Det ved jeg ikke (griner). Det opfatter jeg som en god ting"*

I: *"Hvordan?"*

Mikala: *"Jamen øhm - jeg ved ikke, det har en vis status"*

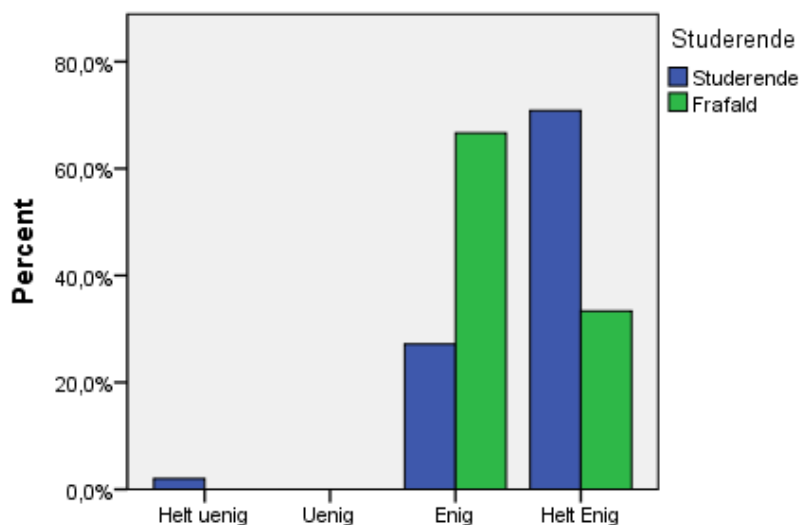
I: *"Hvordan har du mærket det?"*

Mikala: *"Folk de tror altid, at det er noget der tager 10 år (griner) – og så tjener man mange rigtig mange penge bagefter (griner). Jeg ved det ikke, det har fået en eller anden form for status, fordi det er så svært at komme ind. Øhm – så folk de har nogle andre, nogle andre associationer til det at være jordemoder end verden egentlig ser ud. – Det er godt at være jordemoderstuderende, man kan altid få jobs alle steder i plejesektoren...ja det er en adgangsbillet til rigtig mange studiejobs"*

Ovenstående citat er altså et eksempel på, hvordan den prestige eller status faget tilskrives af omverdenen kan give adgang til goder- her i form af omverdenens respekt og konkret i form af nemmere adgang til studiejob. Det peger på, at de jordemoderstuderende, i kraft af deres status som sådan, kommer i besiddelse af det der af Bourdieu er kaldet symbolsk kapital (Bourdieu & Wacquant, 1996), forstået på den måde, at deres titel, og den prestige den tilskrives af andre, giver dem adgang til forskellige goder.

I spørgeskemaet spørges både de fastholdte og de frafaldne studerende om en række forhold omkring prestige. De spørges blandt andet til deres fornemmelse af, om omverden generelt ser positivt på deres studievalg som jordemoderstuderende. Her svarer 96 % af de nuværende og 100 % af de frafaldne, at de er enige/helt enige i at omverdenen ser positivt på studievalget. I alt svarer 3 (2 %) af de nuværende studerende, at omverden ser negativt på studievalget.

De spørges også ind til om de henholdsvis føler/ følte sig stolte over, at være jordemoderstuderende. Henholdsvis 94 % og 100 % følte sig stolte, men der ses tydelig forskel i, at de frafaldne overvejende er enige, mens de fastholdt overvejende er helt enige (Se Figur 7). Tilsvarende spurgtes til om man fremhæver/ fremhævede, at man er jordemoderstuderende, hvilket 70 % af de studerende og 87 % af de frafaldne siger at de gør/gjorde. At der tilsyneladende ser ud til, at de frafaldne studerende scorer højere på disse variable kan skyldes recallbias- det fænomen, at de nuværende studerendes har det friskere i erindring end de frafaldne og dermed må forventes at svare mere præcist.

Føler/ følte sig stolt over at være jordemoderstuderende

Figur 7: På spørgsmål om man føler/ følte sig stolt over at være jordemoderstu

5.2.2 Jordemoderidentitet

Lene, der stoppede på uddannelsen efter et par år, fordi hun ikke kunne få familielivet til at hænge sammen med de skiftende vagter, beskriver, at hun havde svært ved at lægge titlen som jordemoderstuderende fra sig og det tog et år efter hun var stoppet, før hun holdt op med at tilføje at hun egentlig skulle have været jordemoder, når hun blev spurgt om hvad hun læste. En af grundene til, at hun havde svært ved at lægge Jordemoderuddannelsen fra sig, var, at hun som jordemoderstuderende måtte involvere mange aspekter af sin person. Dette var også årsagen til, at hun nåede at integrere det meget i sin identitet.

Hovedparten af informanterne er enige om at socialiseringen til en jordemoderidentitet både understøttes af uddannelsen og af oplevelserne i den kliniske uddannelse. Således udtaler Camilla:

"Jeg kan huske, da vi startede, var vi ude på den her gård (introturen (red.)) . Så hørte vi om hele jordemoderfagets historie nærmest og hvordan det faktisk altid har eksisteret, men nu er det så blevet en uddannelse, det var en gammel uddannelse og meget anerkendt og det giver jo også en eller anden form for identitetsfølelse. En fagidentitet... ..så på den måde får vi også en masse med fra skolen, som ligesom gør, at vi føler, at vi er det her fag. Man bliver i høj grad også socialiseret ude på de fødeafdelinger man nu kommer ud på ved at se hvordan de ligesom agerer inden for faget og det kommer man på en eller anden måde til at tage på sig" .

Introturen som ovenstående citat refererer afholdes ved studiestart. I spørgeskemaundersøgelsen svarer 68 % bekræftende på at introturen er et forhold ved uddannelsen der virker fastholdende.

Jeanette peger på klinikken som stedet hvor socialisering finder sted:

”Jeg synes det er dejligt at komme ud i praktik så hurtigt, fordi at os på holdet har fået et større fælles sprog. Vi var SÅ forskellige, da vi startede, det første halve år og man var meget i det man kom fra. Hvor nu har man fået meget mere sådan fælles, og det gør at det er mere flydende, når vi er kommet tilbage. Ja vi har bare fået mere til fælles, man er blevet mere sådan, altså lidt fint, socialiseret ind i den der ramme der” .

Det fælles sprog som Jeanette taler om her, handler måske ikke alene om fagsprog, men nok så meget om fælles oplevelser, dvs. oplevelser med graviditet, fødsel, barsel, jordemødre, fødegange osv. De studerende kommer med forskellig baggrund og erfaring, men mødet med fagfeltet skaber også en fælles referenceramme som stadig kan bidrage til at skabe fællesskab mellem de studerende.

Jeanette peger dels på mødet med jordemødrene i praktikken og dels på det faktum, at studerende på de første år af den teoretiske uddannelse arbejder meget i forskellige grupper med forskellige medstuderende på holdet, er med til at fremme denne socialisering.

Dette er i tråd med Lave & Wengers begreber om legitim perifer deltagelse og praksisfællesskaber. Disse begreber er meningsfulde at anvende, hvis man betragter dele af Jordemoderuddannelsen som en art mesterlære. De studerende rykker sig gradvist fra en perifer deltagelse til fuld deltagelse, gennem socialisering til praksisfællesskabet og den tiltagende mestring af faget. Ovenstående citat af Jeanette viser, hvor hurtigt denne socialisering sker.

Mesterlæren er ifølge Lave & Wenger karakteriseret ved, at den finder sted i en social sammenhæng i et fagligt fællesskab. Gennem legitim perifer deltagelse tilegnes håndværkes færdigheder og den studerende opbygger en faglig identitet (Kvale & Nielsen, 1999). Begrebet legitim perifer deltagelse fremhæver, at læring må ses som situeret i praksis, ligesom den studerende bliver en del af det faglige fællesskab. De studerende bevæger sig fra en plads i periferien af fællesskabet og bevæger sig gennem deres uddannelse mod fuld faglig deltagelse (Lave & Wenger, 2003).

I forhold til Jordemoderuddannelsen omfatter det praksisfællesskab, som de studerende socialiseres til at blive en del af både den teoretiske og kliniske del af undervisningen. Man kan måske sige, at det er to forskellige aspekter af det samme praksisfællesskab. Dette understøttes af, at alle de fast tilknyttede undervisere selv er jordemødre med en praksiserfaring der omfatter en væsentlig del af den praksis de studerende møder i deres praktik Mikala synes også, at skolen understøtter det, at de studerende skal være jordemødre og beskriver det således:

”... .. og det med kernefagligheden og altså at man har en forelæsning i eller undervisning i tre timer om træøret, det handler jo også om kernefaglighed... .. jeg synes at man kan mærke på dem, mange af vores (teoretiske) undervisere, at de er jordemødre og har meget sådan en – sådan

jeg ved ikke. Der er et eller andet særligt over det synes jeg. – Der er altid sådan en jordemoder-ånd (griner)” .

Mikala mener altså, at den teoretiske undervisning på skolen også støtter socialiseringen til jordemoderfaget. Hun fremhæver en tretimers undervisningsseance på skolen, hvor de studerende, som led i et tema om jordemoderens kernefaglighed, har haft om træstetoskopet²¹. Et artefakt eller en teknologi, der er central for jordemoderpraksis både i praktisk og symbolsk forstand. For Lave og Wenger er et fags teknologi central, fordi mestringen af disse er nødvendige for at blive fuldgældigt medlem af praksisfællesskabet. Mestringen af fagets teknologier indgår altså på linje med deltagelse i de sociale relationer i praksisfællesskabet (Lave & Wenger, 2003). De studerende skal lære at mestre disse teknologier under deres uddannelse. Denne mestring kan kun læres ved praktisk anvendelse af disse teknologier. Lave og Wenger udtrykker teknologiernes betydning således:

”Deltagelse med teknologi er særlig betydningsfuld, fordi de artefakter, som bruges indenfor en kulturel praksis, er bærere af en væsentlig del af den pågældende praksis’ arv... ..at forstå praksisteknologien er ikke kun et spørgsmål om at lære at bruge redskaber; det er en måde at have forbindelse med den pågældendes praksis’ historie og deltage mere direkte i dens kulturelle liv” (Lave & Wenger, 2003).

Træstetoskopet er både et symbol på det jordemoderfaglige håndværk, der rummer en del af fagets historie og en praktisk teknologi. I undervisningen bliver artefakter også lærings-teknologier som bidrager til udviklingen af en jordemoderidentitet. Det er med til at forbinde den studerende med hele fagets historie og kulturelle arv og kan således være medvirkende til at etablere en følelse hos de studerende af at ”høre til” eller ”være en del af”. De studerendes anvendelse af fagets teknologier bidrager således til det, man kunne kalde udviklingen af en *Jordemoderidentitet*.

Opsummerende ses det i de kvalitative interviews, at de studerende hurtigt ser sig socialiseret ind i praksisfællesskabet og på denne måde hurtigt tilegner sig en fag-identitet, det vil her sige en jordemoderidentitet. Socialiseringen sker på skolen ved at fagets historie og artefakter italesættes af underviserne, der selv alle er uddannede jordemødre. Socialiseringen sker ligeledes i klinikken ved imitation af de ældre jordemødre og den sker i relationen til de andre studerende. Jordemoderfaget tillægges en vis prestige i samfundet og derved bliver jordemoderidentiteten omgærdet med stolthed, ligesom titlen alene kan give de studerende adgang til goder fx i form af anerkendelse fra omverdenen.

²¹ Forelæsningsen der henvises til er en monofaglig forelæsning på det tværfaglige modul 5, der har til hensigt at fremme de studerendes fornemmelse for egen kernefaglighed. Forelæsningsen bygger til dels på en artikel der omhandler træørret (Aaroe Clausen, 2011).

5.3 De medstuderendes betydning for læring

At de andre jordemoderstuderende spiller en betydelig rolle for trivsel på uddannelsen bekræfter en betydelig del af informanterne i den kvalitative undersøgelse. Dette er i tråd med Lave og Wengers tanker om at socialisering (og dermed læringen) til praksisfællesskabet foregår både i relation til mesteren og de andre lærlinge på forskellige steder på det kontinuum der ligger mellem legitim perifer deltagelse og fuld deltagelse. Lave & Wenger fremhæver ”at det er typisk for mesterlære, at lærlingene lærer mest i relation til andre lærlinge” (Lave & Wenger, 2003). Læringen er således ikke kun noget, som foregår i relationen mellem lærer og elev, men også i relationerne mellem de studerende.

Camilla, der går på modul 9 og følgelig har været ude i to praktikperioder, fremhæver det vigtige af at holde kontakt til de medstuderende på holdet også i den kliniske del af uddannelse, fordi man har en masse erfaringer at udveksle med de studerende, der er på samme niveau som en selv:

”Selv dem der er et semester foran en, de vil have et helt anderledes forhold til noget, du måske går med, fordi de det er de lige kommet videre med eller det er de slet ikke nået til endnu”

Hun fremhæver her vigtigheden af at have gode relationer til sine medstuderende, særligt de studerende, der er på niveau med en selv- specielt når holdet er spredt på fødestedene i den kliniske uddannelse og det sociale samvær ikke giver sig selv, fordi holdet ikke har fælles undervisning. Hun opfordrer direkte til, at opmuntre kommende studerende til dette:

”Altså, det har bare fungeret for os, men jeg har hørt, at det ikke har fungeret så godt for andre hold og nogle gange, så kan det bare handle om kemi. Om man kan med hinanden, men, og det synes jeg egentlig også skolen har gjort, men sådan en stor opfordring til at holde fast i hinanden og forklare, at man synes det er rigtig, rigtig vigtigt at have nogen at kunne snakke med. Det ville være en god idé at gøre det fra starten af”.

Camillas beskrivelse, af vigtigheden af tæt relation til de medstuderende, bakkes i høj grad op af spørgeskemaundersøgelsen. Her er der spurgt dels til kontakten til studerende i de teoretiske perioder og dels i de kliniske perioder, hvor holdet typisk er spredt på forskellige sygehuse og forskellige afdelinger.

5.3.1 Medstuderende i teoretiske perioder

Vedrørende tæt kontakt til eget hold svarer 92 % af de nuværende studerende, at tæt kontakt til eget hold er vigtigt/ meget vigtigt i de teoretiske forløb. Det at opnå den ønskede tætte kontakt siger 57 % også at de oplever at opnå, mens 41 % oplever det ind imellem. Dvs. 98 % oplever tæt kontakt i varierende grad. Når der spørges til vigtigheden af tæt kontakt til andre jordemoderstuderende på uddannelsen finder 44 % det vigtigt/ meget vigtigt. Her siger kun 3 % at de ofte har en sådan tæt kontakt, mens 44 % indimellem ople-

ver dette. Kontakt til andre studerende i Metropol findes kun vigtigt af 11 % og 41 % finder det slet ikke vigtigt. Således ser der ud til at være en proportionalitet mellem, hvor vigtigt man finder den tætte kontakt med, hvor tæt relationen er på egen dagligdag.

I et lignende spørgsmål bedes de studerende tage stilling til, hvilke tiltag, de mener virker fastholdende i de teoretiske perioder. Her svares som vist i nedenstående Tabel 5 (studerende har haft mulighed for at sætte flere krydser)

Forhold i uddannelsen der virker fastholdene	JA i %
At der er fællesarrangementer jordemoderstuderende imellem	75
At man følger det samme hold gennem uddannelsen	69
At der er introduktionstur ved studiestart	68
At der er arrangementer ved studievejlederen (ex strikkeklub)	64
At der er arrangementer studerende og undervisere imellem	60
At der er et aktivt JSR-Jordemoderstuderendes Råd	54
At der er fællesarrangementer med andre studerende på Metropol	15
At der er faglige aktiviteter på tværs af uddannelserne i Metropol	11

Tabel 5: Nuværende studerende spørges til forhold i uddannelsen, der virker fastholdende. Der må sættes flere krydser.

Her ses det, at både det at følge samme hold gennem uddannelsen, arrangementer med jordemoderstuderende fra forskellige hold og relationer til undervisergruppen takserer højt, hvorimod der ikke er mange der vurderer de tværfaglige aktiviteter som fastholdende. Det er bemærkelsesværdigt at fællesarrangementer scorer højest, hvilket kan understøtte, at sociale arrangementer og fællesmødeaktiviteter, der afholdes på skolen kan bidrage til trivslen og dermed har potentiale til at virke fastholdende.

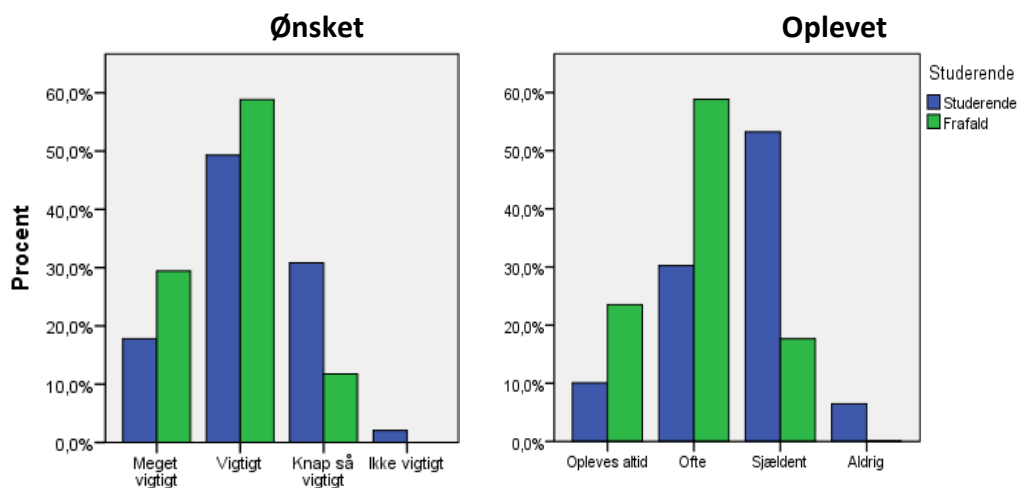
5.3.2 Medstuderende i de kliniske perioder

Forudsat at kontakten til andre studerende er vigtigt for trivslen, er denne relation ekstra sårbar i de kliniske perioder. Her er der på nuværende tidspunkt ikke systematisk tilrettelagte samlinger af det enkelte hold, men de kliniske ansvarlige jordemødre sørger for, at jordemoderstuderende på det enkelte sygehus mødes til fagcaféer. Her vil de oftest mødes på tværs af semestrene.

I forhold til at have en tæt relation til sit eget hold, mens man er ude i det kliniske forløb angiver 67 % af de nuværende studerende og 88 % af de frafaldne, at det er vigtigt eller meget vigtigt. De fleste frafaldne (82 %) mener, at de oplevede kontakt, hvilket får deres besvarelser til at se bedre ud, end for de nuværende studerende. Nedenstående Figur 8 viser forholdet mellem den ønskede kontakt til eget hold og den opnåede kontakt. Figuren tydeliggør, at en stor andel af de nuværende studerende ikke opnår den ønskede kontakt til eget hold i de kliniske forløb. Det er ikke muligt af data at afgøre, om der er nogenlunde sammenhæng mellem de, der finder det vigtigt og dem som også opnår kontakten. Der er

en sandsynlighed for dette, idet studerende der finder det vigtigt formentlig også vil være mere tilbøjelige til at opsøge kontakten end de, der ikke finder det vigtigt. Man skal dog være opmærksom på, at 70 % sjældent/aldrig oplever kontakt, mens kun 30% faktisk finder kontakt knap så vigtig/ikke vigtig.

Relation til eget hold i de kliniske perioder

Figur 8: Ønske om og oplevelse af at have en tæt relation ude i klinikken.

Ovenstående viser samlet, at de studerende vurderer relationen til deres medstuderende som værende en vigtig faktor i deres uddannelse.

I spørgeskemaundersøgelsen spørges til "din trivsel som jordemoderstuderende i praktikperioderne". Der spørges til vigtigheden af at have en tæt relation til andre studerende på det kliniske uddannelsessted. Denne kontakt vil i praksis være igennem de planlagte fagcafeer og igennem, at man vil møde andre studerende på de afdelinger, hvor man er i praktik. 93 % af studerende og 89 % af frafaldne finder denne relation vigtig eller meget vigtig. Af de nuværende studerende finder 86 % at de opnår denne kontakt ofte eller altid mod 70 % af de frafaldne. 29 % af de frafaldne mod 13 % af de nuværende siger dog, at de sjældent har/havde kontakt.

Da vi tidligere har fundet, at arbejdsvilkår og skiftende vagter, altså elementer den studerende møder i klinikken, kan bevirke frafald, kunne en indsats på holdniveau muligvis virke fastholdende, når studerende er ude i de kliniske forløb. Endvidere ser det også ud til, at de kontakter studerende har med andre studerende på praktikstederne vurderes som væsentlige for trivslen. Så ud fra denne betragtning, kan det muligvis være af fastholdende karakter, at indtænke forløb, der i højere grad sikrer, at der ikke er en så stor andel, af de frafaldne, der føler at de sjældent opnår en relation til andre studerende.

Opsummerende om studerendes relationer til andre studerende peger både interview- og spørgeskemaundersøgelsen på, at de studerende ser relationen til de andre jordemoderstuderende som væsentlig for deres trivsel på uddannelsen. Dette drejer sig især om stu-

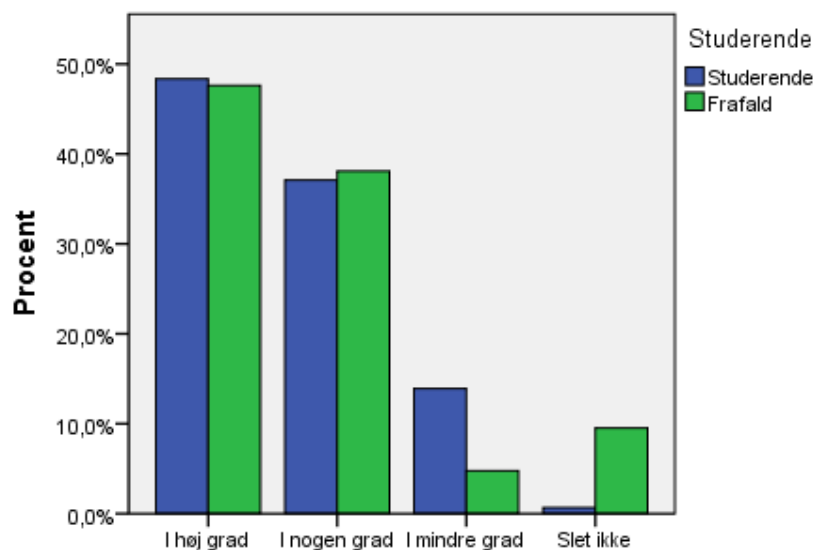
derende, der er knyttet til samme hold på uddannelsen og dermed er på samme niveau. Det skyldes antageligt, at de studerendes fokus og forskellige problematikker forandrer sig alt efter hvor i uddannelsen de befinder sig. Dog er der også et ønske om at have kontakt til andre jordemoderstuderende, hvilket de studerende i nogen grad ser ud til at få opfyldt. I et fastholdelsesperspektiv vil indsatsen, der er fokuseret mod at styrke relationen mellem studerende på samme niveau af uddannelsen imødegå ovenstående, men også møder på tværs af jordemoderstuderende må tænkes at have et fastholdende perspektiv. Derimod er der få studerende i de teoretiske forløb, der finder aktiviteter på tværs af uddannelser som fastholdende. Dette kan muligvis have sammenhæng med den dannelse, der sker mellem den legitime perifere deltagelse frem mod fuld deltagelse, hvor de studerende antageligt er mere optagede af relationer, sprogbrug og artefakter inden for samme faglighed .

5.4 Læring i den teoretiske uddannelse

Halvdelen af studietiden tilbringes i teoretiske forløb, der foregår på Jordemoderuddannelsen med undtagelse af modul 5, der er tværprofessionelt. Igennem både fokusgruppe og kvalitative interview er de teoretiske forløb ikke blevet udpeget som problematiske i forhold til frafald. Dog er der i spørgeskemaundersøgelsen spurgt til en række faktorer, der kunne tænkes at have betydning. De studerende har tidligere i denne rapport givet udtryk for, at den teoretiske undervisning fint modsvarer den praktiske del af jordemoderarbejdet, men dog at den mest evidente viden fra skolen ikke altid praktiseres i klinikken,

Fagligt fællesskab: Der spørges i spørgeskemaundersøgelsen til, hvorvidt den studerende føler sig som del af et fagligt fællesskab i de teoretiske perioder. Vi har taget udgangspunkt i Lave og Wengers teorier om praksisfællesskaber, og har igennem opgaven argumenteret for, at også de teoretiske elementer af uddannelsen er medvirkende til, at den studerende føler, at man indlemmes i et praksisfællesskab. Således er de faste undervisere selv uddannede jordemødre og skolen bidrager dels til identitetsskabelsen igennem socialiserende aktiviteter (gruppedannelse, fællesaktiviteter, arrangementer med studievejledningen, intro-tur mm) og dels gennem sprogbrug og artefakter. I afsnit 5.3.1 vises, at studerende vægter disse tiltag som fastholdende. Endvidere svarer 85 % af de fastholdte og 86 % af de frafaldne, at de i nogen – eller høj grad føler sig som en del af et fagligt fællesskab (Se Figur 9)

At være en del af et fagligt fællesskab, teoretiske moduler

Figur 9: Henholdsvis de fastholdte og de frafaldnes vurdering af, om de føler sig som en del af et fagligt fællesskab i den teoretiske del af uddannelsen

I figur 9 ses dog, at omkring 15% i begge grupper ikke opnår dette fællesskab. Specielt blandt de frafaldne er der en del (10%), der føler sig marginaliserede i forhold til fællesskabet. Vi kender ikke de nærmere karakteristika, men det kunne ikke overraskende tyde på, at studerende uden kontakt til fællesskabet er udsatte for frafald. Ud fra data kan man ikke se, om det forholder sig omvendt, således at studerende der er på vej væk fra et fag heller ikke identificerer sig i så høj grad med faget og dets repræsentanter og derfor heller ikke opsøger det faglige fællesskab.

Pensum og eksamen: I spørgeskemaundersøgelsen spurgtes til om det var let at overskue pensum og eksamen. Her svarer 47% af de fastholdte og 14% af de frafaldne, at de er uenige eller helt uenige i, at det er let at overskue, hvad der forventes til eksamen. Dermed er der plads til forbedring på dette område. Scoringen kan tænkes at have en sammenhæng med, at flertallet af de nuværende studerende går på studieordningen fra 2009, der stadig er i implementeringsfasen. Dette indbefatter også nye eksamensformer og nye eksamenskriterier. Der spørges ligeledes til, om der er klare rammer for pensum. Svarende på dette viser et nogenlunde enslydende billede: en større andel af de nuværende studerende (37%) er uenige eller helt uenige i, at det er let at overskue, hvad der er pensum, mens de frafaldne er mindre uenige (14%). Dette kan ligeledes være en konsekvens af implementeringen af den nye studieordning, men begge elementer bør diskuteres på uddannelsen. I begge tilfælde er de frafaldne klart mere tilfredse end de nuværende studerende, hvilket tyder på, at disse variable ikke har haft betydning for frafaldet.

Kontakt med undervisere: I trivselsundersøgelsen og akkrediteringen (Ennova, 2010; Evalueringsinstituttet, 2010) har studerende tidligere vurderet, at let adgang til undervisere virker fastholdende. På et spørgsmål om trivsel på den teoretiske del af uddannelsen finder 92 % af de nuværende studerende, at det er vigtigt/meget vigtigt, at have let ved at komme i kontakt med underviserne. Om de så også aktuelt oplever dette muligt, svarer 70 % at de ofte oplever dette og 28 % ind imellem. Kun 2 % mener, at det sjældent sker og ingen svarer "Aldrig". Således må man formode, at undervisere er tilgængelige i tilstrækkelig grad.

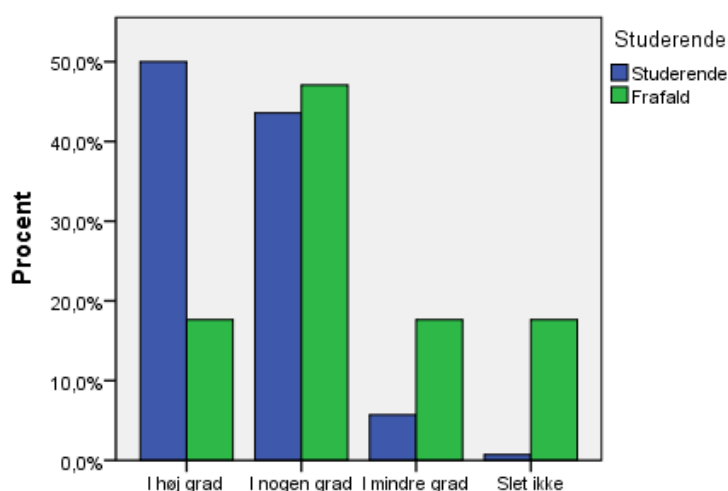
Samlet set vurderes, at uddannelsen kan forbedres med hensyn til, hvor tydelige kriterier og rammer for pensum og eksamen er. Måske er dette dog betinget af denne periode, hvor en ny studieordning implementeres. Der ser ud til at være en mindre gruppe frafaldne, der angiver, at de ingen kontakt havde til det sociale fællesskab på uddannelsen. Det bør indgå i fremtidige overvejelser. At der er let tilgængelighed til undervisere synes både ønsket og opfyldt, hvorfor dette fremover bør bibeholdes.

5.5 Læring i den kliniske uddannelse

Da forholdet mellem teori og klinik er fordelt med 50 % til hver, tilbringer studerende halvdelen af deres studietid i den praktiske del ude på de kliniske fødesteder.

Både spørgeskemaundersøgelsen og den kvalitative undersøgelse peger overordnet på, at det er i den kliniske uddannelse, at de største udfordringer og frustrationer finder sted. I nedenstående Figur 10 ses, at de fastholdte studerende i høj- eller nogen grad føler sig som del af et fællesskab, mens specielt de frafaldne hyppigere siger, at de i mindre grad eller slet ikke føler sig som en del af et fagligt fællesskab (35 %).

At være en del af et fagligt fællesskab, kliniske moduler

Figur 10: Henholdsvis de fastholdte og de frafaldnes vurdering af, om de føler sig som en del af et fagligt fællesskab i den kliniske del af uddannelsen.

Sammenlignes kurven med Figur 9, afsnit 5.4, hvor spørgsmålet er enslydende- bortset fra at omhandle de teoretiske forløb, er det påfaldende hvor meget den frafaldne gruppe adskiller sig på det kliniske fællesskab. Dette underbygger, at det kliniske forløb er mere sårbart i forhold til fællesskabet.

Klinisk uddannelsesansvarlige: De studerende har nærmeste kontakt til deres kontaktjordemoder (se kommende afsnit 5.5.1), men der ud over har studerende også kontakt til de klinisk uddannelsesansvarlige jordemødre. Disse er ansat til at planlægge de studerendes individuelle forløb, at have løbende kontakt med de studerende, at afholde eksaminer og evalueringer samt arrangere og afholde klinisk undervisning og studiecafeer, hvor studerende mødes på tværs af modulerne. 93 % af de studerende og 88 % af de frafaldne finder denne relation vigtig eller meget vigtig – her med lidt overvægt mod ”vigtig” (50/53 %) frem for ”Meget vigtig” og 86 % af de studerede og 82 % af de frafalde finder også, at de oplever denne relation ofte eller altid. Her scorer de frafaldne hyppigere ”Altid” (47 %), hvilket kunne tyde på, at denne gruppe forud for et frafald har været i tæt kontakt med

den klinisk uddannelsesansvarlige jordemoder. Så til trods for, at de studerende ikke har den hyppigste kontakt til klinisk uddannelsesansvarlige og at denne relation heller ikke er gennemgående i de kvalitative interviews, vurderer de studerende denne relation meget vigtig for deres trivsel. 18 % af de frafaldne siger, at de aldrig eller sjældent oplever tæt relation mod 12 % af de studerende.

5.5.1 Betydningen af relationen til kontaktjordemoderen

Som beskrevet i afsnit 3.0 følger de jordemoderstuderende i fødegangspraktikken en jordemoder i forholdet 1:1. Igennem interviews er det tydeligt, at relationen til kontaktjordemoderen er det vigtigste for studerendes trivsel i de kliniske forløb. Og i spørgeskemaundersøgelsen finder 100 % det vigtigt eller meget vigtigt at have en tæt relation i forhold til at trives i de kliniske forløb.

At blive vejet og målt og bedømt af sin kontaktjordemoder, er noget der fylder meget hos mange af informanterne. En meget stor del af informanterne nævner relationen til kontaktjordemødrene i den kliniske uddannelse, som en af de vigtigste faktorer for læring og trivsel i den kliniske uddannelse. I spørgeskemaundersøgelsen angiver alle studerende således, at det er meget vigtigt eller vigtigt at have en tæt relation til sin kontaktjordemoder. 93 % af de nuværende studerende og 82 % af de frafaldne angiver at de enten altid eller ofte har *oplevet* en tæt relation til deres kontaktjordemoder.

I afsnit 5.2 blev legitim perifer deltagelse og tilegnelse af en fagidentitet beskrevet som centrale aspekter ved mesterlæren. Et andet karakteristika ved mesterlæren er at en del af læringen foregår gennem imitation uden formel undervisning, hvor den studerende kan observere og imitere mesterens arbejde. Et sidste karakteristika er evaluering i arbejdssituationen (Kvale & Nielsen, 1999). Læring gennem imitation og evaluering i arbejdssituationen er en del af de studerendes hverdag, når de er i praktik på fødegangen.

Ydermere fremhæver Lave and Wenger som beskrevet i afsnit 5.3, at lærlingene lærer mest i relation til andre lærlinge. Dette begrundes blandt andet med at lærlingen i forhold til mesteren befinder sig i et hierarkisk forhold, hvor respekten for mesteren er for stor til *"at inddrage i kejtede forsøg på en ny aktivitet"* (Lave & Wenger, 2003).

Position: I nedenstående analyse fremgår det, at frygten for at gøre noget forkert, mens kontaktjordemoderen ser på, fylder meget i de studerendes bevidsthed. For nogle, især de ældre studerende, kan det være svært at acceptere at man trods sin livserfaring pludselig befinder sig i en "elevrolle" igen. Jeanette, der er 35år og har afsluttet sin første praktik, peger på, at det var svært at vende sig til at være studerende igen:

"Jeg skulle i hvert falde lidt ned i min position, og jeg tror også det er rigtig sundt som menneske, at man en gang imellem lige kommer ned i den anden ende af fødekæden også. Derfor kan man bare godt være lidt irriteret over det nogle gange. det der med at være nederst i fødekæden og skulle finde sig i nogle ting, hvor jeg lige har tænkt: ej kan du ikke lige lukke...og nogle gange blive talt

til, som om man ikke ved noget. Det synes jeg er et stort irritationsmoment og det er også noget jeg har snakket med nogle af de andre på vores hold om, der har samme alder som mig...".

Mikala, der er 20 år og har afsluttet den første praktik, oplevede det at komme ud i praktik som meget hårdere, end hun havde forestillet sig. Inden hun begyndte, havde hun svært ved at forstå, at man kun skal have 4 vagter om ugen, men hun indså hurtigt, hvor krævende det er at være jordemoderstuderende og siger følgende om praktikken:

"Det var faktisk rigtig hårdt synes jeg. Både sådan det der med hele tiden at være ny og hele tiden ikke rigtig være helt sikker på: er det nu det rigtige og gør jeg det nu rigtigt... .. men samtidig også det der med at man hele tiden, sådan, hele tiden står overfor en jordemoder og nogle forældre og synes, at der er et ekstremt pres hele tiden."

Når den studerende er i praktik på fødegangen, har hendes tilstedeværelse flere formål. Dels er hun der for at lære og dels er hun der for at yde jordemoderfaglig omsorg for den gravide og hendes partner. Samtidig vurderes hun både af kontaktjordemoderen og den gravide.

Sårbare relationer: At 93 % af de nuværende og 82 % af de frafaldne i spørgeskemaundersøgelsen altid/ ofte har oplevet en tæt relation afslører ikke, hvad de studerende forstår ved en tæt relation. En tæt relation er ikke nødvendigvis det samme som en god relation. Derfor kan vi ikke sige noget om, hvor mange af de studerende, der har oplevet forholdet til deres kontaktjordemoder som henholdsvis problematisk eller uproblematisk. Men ud fra tallene kan vi slå fast, at kontaktjordemoderen opfattes som en nøgleperson i forhold til klinikopholdet (på fødegangene).

Mikala beskriver hvad det gør ved hende, hvis hun har lavet det, hun selv beskriver som en fejlurdering:

"Det sætter en lidt tilbage og man vil gerne gøre det rigtig godt! Der hvor man ligesom har fejlbedømt hendes veer og vejledt hende til, at hun måske skulle tage hjem igen – og når man så eksplorerer sammen med jordemoderen, så er hun faktisk ved at føde... ..det er lidt surt for så har man godt nok taget rimelig meget fejl og så får man højst sandsynligt ikke lov til at tage mod det barn, fordi forældrene står og kigger lidt.. ... så bliver man sådan lidt bange for at sige noget, og det holder jo ikke rigtigt" .

Også Solveig fremhæver en dårlig oplevelse med en kontaktjordemoder som noget der sætter sig og virker dårligt på læringen:

"...men jeg fik da lige et gok i hovedet der i starten. Jeg havde glædet mig rigtig til at komme ud i praktik også starter jeg op med sådan nogle rigtig dårlige vagter og det har næsten taget mig resten af tiden og komme op og glæde mig over at være der igen... ..Altså, hun (kontakt jordemoderen (red.)) var simpelthen, jeg kunne bare ikke gøre noget rigtigt. Lige meget hvad jeg gjorde, så var det forkert. Hun var meget ubehagelig hele tiden, i ting hun sagde og det er virkelig ubehageligt

foran patienten. Altså, jeg var rigtig heldig, at jeg i den ene vagt fik en konspatient²³, som jeg skulle være sammen med, som blev rigtig glad da jeg kom ind. Det var ikke min konsjordemoder jeg var sammen med og det kunne være blevet et rigtig godt forløb, for det var sådan et rigtig, rigtig sødt par. Men så, jeg blev bare helt, jeg begyndte at blokere til sidst og jeg kunne ikke rigtig tænke og jeg kunne ikke rigtig være der. Jeg ville bare have det overstået og skulle væk derfra, fordi kontaktjordemoderen havde bare sådan en rigtig ubehagelig måde at tale til mig på. Hele tiden. Og jeg tænkte også, at det gavner heller ikke patienten, at høre og se på de der ubehagelige situationer. Ja jeg får svært ved at koncentrere mig om det jeg skal. Og jeg mister tråden og blokerer og så kan jeg ikke”.

De ovenstående citater med både Mikala og Solveig illustrerer, hvor meget det kan betyde for de studerende, når samarbejde mellem studerende og kontaktjordemoder ikke fungerer optimalt. Flere studerende beskriver, at det bliver endnu mere sårbart, når den studerende irettesættes foran parret. Irettesættelsen underminerer den studerendes autoritet og berettigelse på fødestuen. Irettesættelsen hæmmer den studerendes mulighed for at deltage i det videre forløb.

Solveig siger, at det tog hende resten af praktikken at komme sig over den dårlige oplevelse. Dermed kan man antage, at hun måske kunne have lært mere, hvis hun havde fået hjælp til bearbejde og slippe den dårlige oplevelse. Virkeligheden på fødestederne er imidlertid, at der ofte ikke er tid til at kontaktjordemødrene evaluerer vagterne med de studerende. På flere fødesteder får de studerende at vide, at evaluering ikke er noget de skal forvente, fordi jordemødrene har for travlt²⁴.

Tryghed, en forudsætning for læring: Sofia, der er færdig med sin første praktik og går på modul 5, giver udtryk for, at det at føle sig tryk med sin kontaktjordemoder er altafgørende, fordi hun mener at det blokerer for hendes læring, hvis det modsatte er tilfældet:

”Hvis der var en, jeg ikke havde fornemmet godt nok eller havde nogle negative følelser omkring. Du ved godt, vi har vores egne fordomme og forforståelser, så var jeg ikke tryk ved det. Og når jeg ikke var tryk, så lærte jeg ikke så meget... ..hvis man ikke er så tryk ved samværet, så er det ikke godt for læring, synes jeg. Så det afgørende er en god kontaktjordemoder”

Sofia peger ligeledes på at det ikke altid er lykken at blive ladet alene på fødestuen. Hun har oplevet situationer, hvor hun har følt, at den jordemoder hun var i vagt med tørrede sit

²³ De jordemoderstuderende har når de er i praktik på fødegangen en ugentlig dag i jordemoderkonsultationen, hvor jordemoderen møder de gravide ca. 5-7 gange gennem graviditeten. Konspatient og konsjordemoder er slang som anvendes til at beskrive jordemoder og gravid, når de mødes i jordemoderkonsultationerne i svangerskabet. Den konspatient, den studerende i citatet henviser til, er altså en kvinde, som hun kender fra sine vagter i jordemoderkonsultationen. Den konsjordemoder, den studerende henviser til, er den jordemoder hun følges med på de ugentlige vagter.

²⁴ Det er langt fra alle kontaktjordemødre, der har en klinisk vejlederuddannelse. I dag er der så mange studerende på fødestederne, at de fleste jordemødre i større eller mindre omfang er involveret i de studerende. Den enkelte jordemoder kan oftest ikke vælge studerende fra for det er der ofte ikke kapacitet til og hun kompenseres som oftest ikke for øget tidsforbrug.

arbejde af på hende, frem for at vise hende, hvordan hun i den konkrete situation skulle give jordemoderfaglig omsorg eller mærke veer og så fremdeles.

Det med at de studerende lades alene på fødesituationer i situationer, som de ikke er klar til at tage selvstændigt hånd om, er en tilbagevendende problematik, der flere gange er blevet rejst af De Jordemoderstuderendes Råd (JSR). Et forhold der skyldes overbelastning på fødegangene i forhold til antallet af jordemødre, så de studerende i spidsbelastede vagter utilsigtet kan komme til at fungere som en del af beredskabet.

Lave og Wenger lægger i deres teori om legitim perifer deltagelse hovedvægten på de studerendes relationelle forhold til hele praksisfællesskabet frem for det interpersonelle forhold mellem mester og lærling. I stedet for at fokusere på dette forhold skal fokus, ifølge deres tankegang, være på det de kalder den komplicerede strukturering af fællesskabets ressourcer (Lave & Wenger, 2003) .

For de adspurgte jordemoderstuderende, både i spørgeskemaundersøgelsen og i den kvalitative undersøgelse, er der imidlertid bred enighed om, at den allervigtigste faktor for læringen i den kliniske del af uddannelsen er relationen til kontaktjordemoderen/kontaktjordemødrene. Vi så det eksemplificeret i det ovenstående ved Sofia, der mente, at det indvirkede negativt på hendes læring, hvis hun ikke følte sig tryk ved sin kontaktjordemoder. Så selv om Lave og Wengers begreb om læring som legitim perifer deltagelse på mange måder er velegnet til at beskrive den måde de jordemoderstuderende gradvist socialiseres ind i rollen som jordemødre, så peger ovenstående på, at der er brug for en anden type begrebsapparat, hvis man skal beskrive den uhyre centrale rolle som relationen til kontaktjordemoderen spiller for de studerende. Lave og Wengers begreber fremhæver det faglige fællesskab, men de beskriver ikke den rolle og betydning, som den enkelte fagprofessionelle "mester" har i relation til den studerende eller de problemer der kan opstå i denne relation. Hvis man skal tænke i fastholdelse af studerende, er både den studerendes trivsel i praksisfællesskabet som helhed og i den mere personcentrerede relation til kontaktjordemoderen i særdeleshed af stor betydning.

Alder og betydning af relationen til kontaktjordemoderen: Der kan sandsynligvis være forskel på betydningen af denne relation til kontaktjordemoderen alt efter om man er ung eller ældre studerende, som også de ovenstående kvalitative citater antyder – hvor Jeanette på 35 synes det kan være et irritationsmoment at være "nederst i fødekæden", hvorimod Mikala på 20 er meget opmærksom på, at hun hele tiden vurderes af jordemoderen. Derfor viser nedenstående, hvorledes sammenhængen er mellem alder og oplevet relation til kontaktjordemoder:

Oplevet relation til jordemoder	Altid / ofte(%)	Sjældent/ aldrig(%)
19-22 år	97	3
23-26 år	94	6
27-30 år	95	5

31 – år	67	33
---------	----	----

Tabel 6: Alder og oplevet relation til kontaktjordmoderen

Ved denne tabel, der tager udgangspunkt i de nuværende studerende, ses en tydelig forskel i specielt den ældre gruppes relation til kontaktjordmoderen. Således siger 33 % af de ældste studerende, at de sjældent eller aldrig oplever en relation til kontaktjordmoderen. Da springet er så stort til de andre aldersgrupper, er den målte forskel næppe tilfældig. Betydningen af dette fund er uklart, men da det ikke er denne aldersgruppe, der har noget nævneværdigt frafald, er det måske mere nærliggende at antage, at de ældre studerende ikke er så afhængige af en tæt relation til jordmoderen. Måske arbejder hun ikke så meget på at skabe en tæt relation eller måske er hun muligvis mindre sårbar i forhold til relationen og bedre rustet til at gennemføre uddannelsen på trods af en manglende/dårlig relation.

Opsummerende kan man sige vedrørende læringen i de kliniske forløb, at vi kan se, at de frafaldne i nogen grad ikke følte sig som en del af et fagligt fællesskab. Om det manglende faglige fællesskab medvirker til frafald eller om der forud for frafald sker en distancering til det faglige fællesskab kan man imidlertid ikke udlede. I de kliniske forløb har den jordemoderstuderende umiddelbart den daglige relation med sin kontaktjordmoder, men også klinisk uddannelsesansvarlige jordemødre, andre jordemoderstuderende fra forskellige steder i uddannelsen og ind imellem opretholder det oprindelige hold også kontakt til hinanden på tværs af praktiksteder.

Når man spørger til vigtigheden af disse relationer, er det tydeligt, at kontaktjordmoderen kommer ind som den vigtigste person. Her vurderer 100 % af både studerende og frafaldne, at det at have en tæt relation til kontaktjordmoderen er vigtigt /meget vigtigt for deres trivsel. De kvalitative interviews kredser i høj grad om denne relation og det ses, at studerendes trivsel/ læring er meget afhængig af, om kontaktjordmoderen har en støttende/tryghedsskabende adfærd eller ej.

5.4.1 Delkonklusion Fastholdelse

De jordemoderstuderende oplever i stort omfang en **sammenhæng mellem teori og praksis**. Undersøgelsen finder dermed ikke belæg for antagelsen om, at de studerende oplever en stor divergens mellem de teoretiske og kliniske moduler og at dette skulle påvirke fastholdelse i uddannelsen.

De punkter, hvor nogle studerende ser et modsætningsforhold, er: a) Den nyeste evidensbaserede viden som lært på skolen anvendes ikke. B) Fødslen ledes mere aktivt i praksis end lært på skolen. C) Lovgivning i forhold til fx journalskrivning og samtykke følges ikke i forhold til det, der er lært på skolen. D) De organisatoriske rammer giver ikke mulighed for, at de idealer, der undervises i på skolen, kan efterleves.

Det at de studerende hurtigt får tilegnet sig en **fagidentitet**, og derved hurtigt ser sig selv som en del af et fagligt fællesskab, giver dem en fornemmelse af at høre til. Initiativer der fremmer fagidentiteten og dermed en følelse af at høre til et fagfællesskab bør fortsat være en del af uddannelsens fastholdelsesindsatser. I forhold til fastholdelse bliver det tydeligt, at initiativer, der kan præsentere et realistisk billede af uddannelsen og faget målrettet ansøgere, er vigtige. Disse kan bevirke, at ansøgere ikke lader sig påvirke af den **pre-stige** omverdenen tillægger faget. Vi forestiller os, at en måde at opnå dette på, kunne være et tæt samarbejde mellem Jordemoderuddannelsens studievejleder og Studievalg²⁵. Endvidere skal potentielle ansøgere, der henvender sig til Metropol have mulighed for studievejledning med indgående kendskab til selve faget.

De fleste studerende ser ud til, at opleve at tilhøre et **fagligt fællesskab** i de teoretiske forløb og de vurderer endvidere kontakt til holdkammerater og undervisere højt. Når de befinder sig i de kliniske forløb er der ligeledes stor vægtning af at have en tæt relation til eget hold og til studerende på samme praktiksted (se afsnit 5.3), men nu er der langt flere, der ikke oplever at være en del af det faglige fællesskab (35 % af de der frafalder). Og det på trods af, at de ofte vurderer at have en tæt relation til såvel kontaktjordemoder, som klinisk uddannelsesansvarlige. Da vi ser trivsel og fastholdelse som sammenhængende faktorer, er der grund til at overveje, om det kunne være et indsatsområde at styrke det faglige og sociale fællesskab i den kliniske del af uddannelsen.

De studerende tillægger deres **relation til kontaktjordemoderen** afgørende betydning for deres læring og trivsel i den kliniske uddannelse. Dårlige oplevelser, der ikke bearbejdes, kan have negativ betydning for den studerendes læring i resten af den kliniske periode. Den studerende kan derfor komme til at stå i et vakuum uden hjælp til bearbejdelse af negative oplevelser med kontaktjordemoderen. I et fastholdelsesperspektiv betyder dette at indsats, der har til formål at samle op på den studerendes læring i klinikken med fordel kan etableres eller udbygges. I denne sammenhæng forholder det sig muligvis således, at de ældre studerende er mere robuste i forhold til relationen til kontaktjordemoderen.

²⁵ Studievalg: Der findes 7 regionale studievalgscentre, der vejleder i valg af videregående uddannelser.

6.0 Diskussion

Nærværende rapport er en delrapport under projektet *kvalificering af sammenhængen mellem teori og praksis på jordemoderuddannelsen*. Det var fra begyndelsen en af vores hovedantagelse at sammenhængen mellem teori og praksis, herunder transferproblematikker, kunne være en væsentlig faktor i forhold til frafald og fastholdelse. Rapporten peger dog på, at de studerende generelt ser en god sammenhæng mellem teoretiske og kliniske moduler, ligesom de i høj grad ser teorien, der undervises i på skolen, anvendt i praksis. Det tyder på at *den røde tråd i uddannelsen* i høj grad er til stede. Delkonklusioner og diskussion peger i stedet på, at der bør fokuseres på relationer og rekruttering, når fastholdende indsatser skal etableres.

6.1 Frafald som vilkår

Som beskrevet i indledningen er frafaldet på Jordemoderuddannelsen Metropol steget væsentligt de seneste år. I Rapporten er der blevet peget på flere årsager til frafaldet og flere mulige indsatsområder, der kan arbejdes på med henblik på at bringe frafaldet ned. Spørgsmålet er om frafaldet kan nå fordums lave niveau eller om frafaldet er et vilkår, som uddannelsen er nødt til at tilpasse sig. Et vilkår der er resultat af strukturelle ændringer i samfundet. Strukturelle ændringer der både kan ses som mentalitetsændringer hos de yngre generationer og som mere håndgribelige ændringer i uddannelsespolitiske målsætninger og tiltag.

Ifølge Bauman er der en række karakteristika ved nutidens studerende, der måske kan kaste lys over, hvorfor frafaldet er steget og på denne måde kan pege i retning af, at dele af frafaldet er et vilkår. Bauman kalder det senmoderne samfund den *flydende modernitet*. Dette er en metafor for et samfund, hvor alle traditionelle bånd er under opløsning, intet er sikkert, fremtiden er uvis, hvorfor langsigtet planlægning og forpligtelser synes uden værdi. Et andet karakteristika ved især de yngre generationer er ambivalens, hvilket skærper de unges opmærksomhed på tvetydigheder og blindgyder. Baumans metafor for mennesket i den flydende modernitet er *nomader*, forstået på den måde, at der for nutidens unge ikke er faste ruter og mål. De må finde deres egen vej i livet. Fremtiden er flygtig og uforudsigelig. Denne individualisering og frisætning fra traditionerne gør, at fiasko bliver et individuelt problem (Bauman & Hviid Jacobsen, 2009)

Nutidens unge vil ifølge Bauman værges sig ved at engagere sig i én sag på bekostning af alle andre, men spiller i stor udstrækning på flere heste. Det sidste de vil værdsætte ved et job er stabilitet. Godt bliver fleksible arbejdstider, mulighed for at arbejde hjemme og lange ferier. Baumann fremhæver endvidere, at de unge har et syn på arbejde, som noget hvor der er et uendeligt antal chancer. Ting forventes derved kun at have en begrænset levetid og forbrugersamfundets brug og smid væk kultur gør sig således også gældende i forhold til uddannelse (Bauman & Hviid Jacobsen, 2009). Måske kan man ikke regne med at kunne fastholde studerende, hvis ikke de kan se frem til, at arbejdsforholdene i nogen grad tilgo-

deser en personlig udvikling og en personlig vinding. Jævnfør vores indsamlede empiri ses, at de studerende reflekterer over det at arbejde under stressende arbejdsforhold, at være relativt lavtlønnet, at opleve fyringer og arbejdsløshed på tæt hold igennem praktikforløbene og at vagtbelastningen endvidere fordeles over hele døgnet. For en del studerende i den flydende modernitet, vil dette være ulemper, de måske ikke er villige til at leve med. Hvis faget efterfølgende kan byde på en række spændende jobs eller efter/videreuddannelsesmuligheder, kan det antageligt betyde, at de kan se jordemoderjobbet som en midlertidig del af rejsen videre i livet, hvor de kan se sig selv gøre ophold for en periode. Men planen for de fleste studerende ser ud til at være, at læse videre i en eller anden grad. Derfor er det vigtigt at jordemoderfaget rummer muligheder for videreuddannelse. Mange ser sig selv beskæftiget inden for den reproduktive sundhed, hvorfor det ser ud til, at det er muligt at fastholde de yngre jordemødre inden for den reproduktive sundhed. Dette blotlægger vigtigheden af at synliggøre efteruddannelsesmulighederne og tydeliggøre karriereveje.

Det skal noteres at Bauman skrev teksterne før finanskrisen i 2008. Nutidens unge har på få år skulle omstille sig fra en situation, hvor der stort set var beskæftigelse til alle, til en situation med arbejdsløshed - ikke mindst en høj dimmitend ledighed. Som beskrevet i indledningen er jordemoderfaget heller ikke gået ram forbi og der eksisterer nu en tiltagende ledighed blandt nyuddannede jordemødre. Bauman er selv opmærksom på at massearbejdsløsheden kan vende tilbage i en ikke al for fjern fremtid og beskriver at for medlemmerne af den yngre generation vil den komme som et chok. I modsætning til efterkrigsgenerationen der oplevede arbejdsløsheden i 1970'erne, har de ingen erfaringer at trække på (Bauman & Hviid Jacobsen, 2009). Måske vil krisen ændre billedet og skabe en ny situation.

Når Baumans beskrivelse af det moderne menneske kan skubbe vores forståelse af det stigende frafald i retning af, at det er vilkår, så er det fordi, at de unges ambivalens kan gøre, at der konstant er en overvejelse *"om det nu er det rigtige jeg har valgt; skubber det nu mit liv i den retning jeg gerne vil have det skal gå"*. Valget er en proces der foregår hele tiden og også uddannelse er noget, der vælges til på daglig basis.

6.1.2 Uddannelsespolitiske målsætninger og tiltag

Ligesom frafaldet kan være et vilkår, vi må vænne os til på grund af mentalitetsændringer hos de yngre generationer, er det ligeledes noget der tyder på, at dette nye vilkår yderligere forstærkes af strukturelle ændringer som følge af håndgribelige politiske tiltag.

Frafald på jordemoderuddannelsen viser sig tydeligt i nærværende undersøgelse at have en tæt sammenhæng med de studerendes alder ved studiestart og kvotetilhørsforhold. Således tegner kvote 1 studerende sig for 75 % af frafaldet. Der er endvidere tydelig sammenhæng mellem kvotetilhørsforhold og alder og igen ses det, at det er de yngre der fra-

falder. Jordemoderuddannelsen optager halvdelen på kvote 1 - alene på gymnasielet gennemsnit. En uddannelse, der kræver et højt gennemsnit er for mange studerende kun opnåeligt, hvis man udnytter reglen om at kunne gange sit gymnasielet gennemsnit med de 1.08, der tilbydes inden for de første 2 år efter gymnasial eksamen. Dette har betydning for alle, der kunne have ønske om at blive jordemoder. Således steg optagekravet fra 9.0 i 2008, før reglen trådte i kraft, til 10.6 i 2010 året efter indførelsen af 1.08-reglen. Dermed er der ud fra et ønske om tidlig studiestart, igennem Velfærdsforliget, sket en forskydning i optagekravet, således at stort set kun de helt unge, der kan anvende 1.08 reglen, har mulighed for at opnå dette høje gennemsnit. Dermed er jordemoderuddannelsen endt i en situation, hvor der sker en aldersdiskrimination til fordel for ung alder og dermed manglende erfaring. Kvotienten bliver således kunstigt forhøjet og udhuler begrebet "studieegnethed". Eksempelvis ville en 24-årig med 3 års erhvervs erfaring og med et gennemsnit på 10,4 oprindeligt være selvskrevet til at komme ind på uddannelsen, men vil med indførelsen af Velfærdsforliget overhales af en 19-årig med et gennemsnit på 9.8 uden erhvervs erfaring. Ung alder kan muligvis have fordele i de teoretiske moduler, men generelt mener vi ikke, at ung alder er en fordel i et fag, der kræver stor menneskelig indsigt i erhvervsudøvelsen. Studerende bliver hurtigt konfronteret med kvinder/par i svære situationer, med et hårdt arbejdspress og arbejde på alle tider af døgnet. I modsætning til mange andre uddannelser er kravet, at jordemoderen, den dag hun er autoriseret, skal kunne handle alene og uden supervision, hvilket kan eksemplificeres ved at den nyuddannede jordemoder skal kunne varetage hjemmefødsler alene.

I den offentlige debat påpeges også andre steder, at faldende alder ved studiestart er problematisk. Blandt andet viser O'Neill (2011), at kvote 1 studerende oftere frafalder og i Politiken (30/7-2011) udtaler både studenterrådgivningen i Odense og Århus, at der er problemer med de unge studerende. Man mener her, at mange af de unge lige er flyttet hjemmefra og er i en meget identitetsdannende periode af deres liv. Ikke alle er rustet til samme tid at skulle vælge karriere og bliver i tvivl om, hvorvidt de nu har taget det rigtige uddannelsesvalg (Kristiansen, 2011).

Vores undersøgelse viser, at højere alder ved studiestart har fastholdende potentiale. Dette mener vi er nært relateret til erfaring. De studerende der søger optagelse i kvote 2 er opleves i studievejledningen gennem levnedbeskrivelsen som meget dedikerede og har forberedt sig til at søge optagelse over længere tid. Skal frafaldet ændres, kan det se ud til, at man er nødt til at ændre på de uddannelsespolitiske vilkår for optagelse på Jordemoderuddannelsen.

6.2 Rekruttering ud fra tydelige professionsbilleder

I denne rapport finder vi, at forkert studievalg er et gennemgående tema; dels igennem de kvalitative svarmuligheder og dels ved, at frafaldne hurtigt forlader studiet. Endvidere an-

giver de frafaldne dobbelt så hyppigt som de fastholdte, arbejdsforholdene som problematiske. Specielt er de skiftende vagter væsentlig mere problematiske for de frafaldne end for de nuværende studerende.

I Metropols "Projekt frafald", finder studerende, at forestillingen om arbejdet som jordemoder og de faktiske oplevelser kan få nogle studerende til at frafalde. Samme rapport anbefaler, at der skabes endnu tydeligere professionsbilleder, der er tilgængelige inden studiestart, så de studerende ikke får urealistiske forventninger til jobbet (Hoeck & Holm, 2011). Skiftende arbejdstider er eksempelvis et forhold, der burde være kendt før uddannelsesstart, men det er muligvis ikke tydeligt nok inden søgning på uddannelsen, hvad skiftende arbejdstider indebærer. Vi har igennem analysearbejdet fundet, at det primært er de helt unge, der ser ud til at forlade studiet. Vi ser endvidere, at det er Folketingets politik, at man ønsker dette unge optag. Der er ingen tvivl om, at man på Jordemoderuddannelsen oplever et stort engagement og stor energi i de unge studerende. I de kvalitative interview fremgår ung alder også som en ressource i forhold til gruppedynamikker og det sociale liv på holdet. Denne gruppe virker dog oftere mere sårbare i deres rolle som kommende jordemødre og arbejdsforholdene findes svære. Denne sårbarhed og denne overraskelse over fagets indhold kunne forebygges, hvis de studerende havde mere erfaring, når man blev optaget på uddannelsen. Havde man arbejdet i skiftende vagter, havde man prøvet, hvad det vil sige at være i tætte arbejdsmæssige relationer, havde man tidligere erfaringer med mennesker i krise eller lignende, antager vi, at det vil styrke den studerendes emotionelt til opgaven og til at have mere realistisk billede af jordemoderarbejdet. Som optagekriterierne er nu, kan studerende på kvote 1 optages uden nogle erfaringer med arbejdsmarkedet overhovedet.

Tidligere var der i Kvote 1 et krav om studierelevant erhvervs erfaring. Krav om erfaring i tillæg til det gymnasiale gennemsnit i kvote 1, kunne være et muligt løsningsforslag i forhold til at bremse et stigende frafald. Vi ser ingen fordele - hverken for de studerende eller jordemoderuddannelsen i, at man opretholder 1.08-reglen i et erhverv som jordemoder, hvor alder/ erfaring i udgangspunktet er et gode. Denne undersøgelse peger på, at studerende med en gennemsnitsalder omkring 25 år ved studiestart har betydeligt lavere frafald end yngre studerende. Det tyder endvidere på, at den ældre gruppe i mindre grad forestiller sig at læse videre og dermed synes mere afklarede i deres studievalg. Vi ser, at Politiskolen, der i mange sammenhænge kan sidestilles med jordemoderuddannelsen hvad angår menneskelige erfaringer, svært håndterbare situationer og uforudsigelighed, opretholder et alderskrav på 21 år oven i kravet om gymnasial uddannelse.

Det høje frafald er en u hensigtsmæssig brug af både uddannelsens og de studerendes ressourcer. Jordemoderuddannelsen er heldige at have et stort rekrutteringsgrundlag og det er synd, at studerende skal opleve den personlige fiasko, et frafald oftest vil opleves som, hvis man skal følge Bauman, hvor succes og fiasko falder tilbage på den enkelte. Specielt, hvis dette er muligt at undgå gennem en bedre rekruttering. Endvidere er det spild af stu-

diepladser, at så mange frafalder, idet disse ikke kan udfyldes efter at en studerende er frafaldet.

For at tydeliggøre professionen og arbejdets karakter, bør Jordemoderuddannelsens studievejleder være i tæt dialog med "Studievalg" i de forskellige regioner, således at der gives yderligere information om, hvad jobbet indebærer og at problematikker vedrørende ung alder og professionen italesættes. Endvidere ser det ud til at være vigtigt, at jordemoderuddannelsen på Metropol får mulighed for at bidrage til at give et realistisk billede af professionsudøvelsen ved markedsføring af pjecer, hjemmesider og uddannelsesmesser. Ligeledes at potentielle studerende har mulighed for professionsfaglig velkvalificeret studievejledning om såvel arbejdsforholdene og om fagets muligheder på længere sigt. På denne baggrund kan det undre, at tendenserne i Professionshøjskolen Metropol går imod en centralisering af studievejledningen.

6.4 Relationers betydning for fastholdelsen

Analysen af fastholdelsen har peget på at relationer er en væsentlig faktor for trivslen på uddannelsen. Analysen peger på at særligt relationen til andre studerende, og specielt fra eget hold, og kontaktjordemødrene er væsentlig i forhold til trivslen på uddannelsen.

Analysen har peget på at Lave og Wengers begreber om praksisfællesskaber og legitim perifer deltagelse er analytisk anvendelige, men at de kommer til kort når den vigtighed de studerende tillægger den interpersonelle relation til kontaktjordemoderen skal beskrives. Der er derfor behov for mere viden om de studerendes forhold til kontaktjordemoderen og der bør etableres indsatser der kan hjælpe de studerende med at håndtere de problematikker der kan opstå i denne relation samt de konsekvenser det kan have for trivsel og læring. Der bør desuden etableres indsatser der har til formål at undervise og supervisere kontaktjordemødrene i arbejdet med de studerende. En sådan indsats er endnu ikke systematiseret, men der er flere steder initiativer med afsæt i klinikken, der har et lignende formål. For eksempel arbejdes der på flere kliniske uddannelsessteder med møder for kontaktjordemødrene, hvor tematikker omkring funktionen tages op.

Det er gennem relationerne til de medstuderende, underviseren og til det faglige fællesskab at den studerende tilegner sig en fagidentitet. Både i spørgeskemaundersøgelsen og den kvalitative empiri går det igen, at de studerende i høj grad identificerer sig med jordemoderfaget og føler stolthed over deres fag og det at være jordemoderstuderende. Dette tyder på at det er væsentligt, at have fokus på stærke faglige miljøer, der skaber rammer for at stimulere opbygning af en fagidentitet. Dette sker gennem relationerne til fagets medlemmer, dets historie og dets artefakter. Dette går i nogen grad imod den strømning der i øjeblikket går gennem flere videregående uddannelsesinstitutioner, hvor opløsning af faglige skel og tværfaglighed bliver sat i højsædet på bekostning det enkelte fag.

Analysen peger i retning af, at det faglige fundament, det faglige fællesskab og fagidentiteten er parametre, der medvirker til trivsel og som dermed også kan ses som fastholdende. Når man ydermere har Baumans moderne menneske in mente, der lever som *nomade*, er rodløs og er ambivalent og afvejende i forhold til fx uddannelsesvalg, så bestyrker det overvejelserne om, at netop den stærke fagidentitet kan tænkes at være en beskyttende faktor mod manglende bindinger og manglende tilhørsforhold. Derfor kunne det være en form for løsning at man netop stimulerer fagidentiteten og arbejder bevidst med at styrke de sociale relationer. En fastholdende indsats kunne i lyset af dette være systematisk supervision af studerende på holdniveau i den kliniske uddannelse. En sådan indsats kunne både styrke den studerendes relationer til andre studerende og hjælpe dem med at bearbejde oplevelserne i den kliniske periode herunder relationen til kontaktjordmoderen.

7.0 anbefalinger

Intentionen med dette empiriske arbejde var at få en forståelse for, hvilke mekanismer, der henholdsvis virker fastholdende og bidrager til frafald. Udfra dette har vi identificeret en række mulige indsatsområder, der kan tænkes at bidrage til fastholdelse på Jordemoderuddannelsen.

Styrkelse af relationer

Rapporten har vist, at relationer har stor betydning for fastholdelsen på uddannelsen. På denne baggrund anbefales:

- Supervision af studerende i den kliniske del af uddannelsen
- Arrangementer for stamklassen i kliniske forløb
- Facilitere fællesskab på holdet
- Fastholde og udbygge aktiviteter jordemoderstuderende imellem og mellem studerende og undervisere
- Undervisning og supervision af kontaktjordemødre

Målrettet rekruttering af studerende

Rapporten har vist, at nogle tidligere og nuværende studerende overraskes over indholdet i uddannelsen og faget, som det praktiseres. På denne baggrund anbefales:

- At der sikres professionsfaglig studievejledning med indgående kendskab til arbejdsforholdene og fagets muligheder på længere sigt.
- Samarbejde med Studievalg om realistisk syn på uddannelse og fag.

- Henvendelse til Uddannelsesministeriet med henblik på justering af optaget.
- Fremadrettet indsats med henblik på tydeliggørelse af efter- og videreuddannelsesmuligheder og karriereveje

Løbende monitorering af frafald

Igennem det empiriske arbejde med denne rapport har vi nu indsamlet et meget stort og omfattende materiale om studerende og frafaldne. Et materiale, der kan oplyse os mange nuancer i forhold til fastholdelse og frafald. En monitoring af frafaldne studerende bør fremover fortsættes, hvorved vi vil have bedre muligheder for at justere fastholdelsestiltag i takt med de tilbagemeldinger vi vil få fra de frafaldne. Det anbefales at der fremover sker:

- En fortløbende systematisk indsamling og monitorering af frafaldet .

Fastholdelsesstrategi

Igennem analysearbejdet har vi tydelig set de store forskelle mellem forskellige studier med henblik på, hvad der karakteriserer deres optagne studerende. Man bør derfor i forskellige fastholdelsespolitikker have et nuanceret blik på den diversitet, der er i uddannelserne. Fastholdelsespolitikker bør ifølge vores empiriske materiale tiltag målrettes uddannelsen, hvis man ønsker effekt. Det anbefales at der udarbejdes:

- En fastholdelsesstrategi målrettet Jordemoderuddannelsen

8.0 Litteraturliste

- Aaroe Clausen, J.** (2011). Hvordan begrundes monitorering praksisser? *Tidsskrift for Jordemødre*, 121(5), 14-19.
- Bauman, Z., & Hviid Jacobsen, M.** (2009). *Fagre nye læringsliv: Læring, pædagogik, uddannelse og ungdom i den flydende modernitet* (1. udgave ed.). Kbh.: UP - Unge Pædagoger.
- Bloor, M.** (2001). *Focus groups in social research*. London: SAGE.
- Bourdieu, P., & Wacquant, L. J. D.** (1996). *Refleksiv sociologi: Mål og midler* (1. opgave ed.). Kbh.: Hans Reitzel.
- Ennova.** (2010). *Tilfredshedsundersøgelse 2010. erhvervsakademier og professionshøjskoler*. København: Ennova. Lokaliseret på www. d 19 jan 2012
<http://www.phmetropol.dk/~media/Files/Om%20Metropol/Tal%20og%20fakta/institutionsrapportSTU2010.ashx>
- Evalueringsinstituttet.** (2010). *Professionsbacheloruddannelse i jordemoderkundskab ved professionshøjskolen metropol. akkreditering af eksisterende udbud*. No. 2010-3-79). København: Evalueringsinstituttet. Lokaliseret på www. d 19 jan 2012
<http://www.eva.dk/projekter/akkreditering-af-eksisterende-uddannelser/vurderingsrapporter-jordemoder-1/Jordemoder%20PB%20Koebenhavn%20Professionshoejskolen%20Metropol.pdf/view>
- Finansministeriet.** (2006). *Aftale mellem regeringen (venstre og det konservative folkeparti) og socialdemokraterne, dansk folkeparti og det radikale venstre om fremtidens velstand og velfærd og investeringer i fremtiden ; aftale mellem regeringen (venstre og det konservative folkeparti) og dansk folkeparti om fremtidig indvandring*. Kbh.: [Finansministeriet].
- Hansen, R. M.** (2011). *Anbefalinger og resultater fra projekt frafald*. København: Professionshøjskolen Metropol.
- Hoeck, I., & Holm, C.** (2011). *Projekt frafald*. København: Professionshøjskolen Metropol.
- Jakobsen, S. R., Sørensen, M. T., & Holgersen, M. S.** (2009). At lære at være. *Tidsskrift for Jordemødre*, 119(11), 14-17.
- Jensen, K. B., Kolodziejczyk, C., & Jensen, T. P.** (2010). *Frafald på professionsbacheloruddannelserne: Hvordan klarer uddannelsesinstitutionerne sig*. Kbh.: AKF -Anvendt kommunalforskning.

- Kristiansen, A. L.** (2011, 30 juli). Tidlig studiestart giver unge problemer. *Danmarks Radio*, Lokaliseret på www. d 19 jan 2012
<http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2011/07/30/230654.htm>
- Kvale, S., & Brinkmann, S.** (2009). *Interview: Introduktion til et håndværk* (2. udgave ed.). Kbh.: Hans Reitzel.
- Kvale, S., & Nielsen, K.** (1999). *Mesterlære: Læring som social praksis* (1. udgave ed.). Kbh.: Hans Reitzel.
- Lave, J., & Wenger, E.** (2003). *Situeret læring - og andre tekster*. Kbh.: Hans Reitzel.
- Lichtenberg, V. d.** (2007). *Kunst og videnskab i jordemoderuddannelsen*. Kbh: Danmarks Pædagogiske Universitet.
- Madsen, T. N.** (2006). Danskernes nye rangorden. *A4*, , 6-12-2011. Lokaliseret på www. d 19 jan 2012
<http://www.ugebreveta4.dk/2006/36/Baggrundoganalyse/Danskernesnyerangorden.aspx>
- Malterud, K.** (2003). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning: En indføring* (2. udgave ed.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Mathisen, I., Vejby, T., & Møller, B. K.** (2002). *Hvad styrer hånden: Refleksion og læreprocesser i praktik*. Roskilde: Roskilde Universitets Center.
- O'Neill, L.** (2011). *Admission tests in medical education: Generalizability, predictive validity and dropout*. [S.l.]: [Lotte O'Neill].
- Studieservice Metropol.** (2011). *Frafald på 1.studieår*. København: Professionshøjskolen Metropol. Lokaliseret på www. d 19 jan 2012
<http://www.phmetropol.dk/~media/Files/Om%20Metropol/Tal%20og%20fakta/Rapportfrafald1studieaarokt2011.ashxv>
- Studieordning for Uddannelse Til Professionsbachelor i Jordemoderkundskab**, (2009). Lokaliseret på www. d 19 jan 2012
http://www.phmetropol.dk/~media/Files/Uddannelser/Jordemoder/Studieordning_jordemoderuddannelsen_2009.ashx
- Undervisningsministeriet.** (2011). *KOT-tal for alle videregående uddannelser*. Lokaliseret på www. d 19 jan 2012

http://www.ug.dk/flereomraader/maalgrupper/videregaende_uddannelse/kot-tal_for_alle_videregaende_uddannelser.aspx

Worm, T. (2011). *Studentertilfredshed*. Lokaliseret på www. d 19 jan 2012

<http://www.phmetropol.dk/Om+Metropol/Tal+og+fakta/Studentertilfredshed>

9.0 Bilagsfortegnelse

Bilag 1. Spørgeskema til nuværende studerende

Bilag 2. Oversigt over interviewpersoner i kvalitativ undersøgelse

Bilag 1 Spørgeskemaundersøgelsen (nuværende studerende)

I det følgende spørges til en række forhold vedrørende familieforhold, alder mm.

**1. Hvilken alder havde du, da du startede på Jordemoderuddannelsen?
Angiv svar i hele år.
(Angiv værdi mellem 18 og 50)**

**2. Hvilket hold blev du tilknyttet, da du startede på Jordemoderuddannelsen - F. eks Forår 2007.
(Angiv kun et svar pr. spørgsmål)**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Forår	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Efterår	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

**3. Har du været optaget på en anden uddannelsen inden du påbegyndte dit studie på Jordemoderuddannelsen?
(Angiv kun ét svar)**

Ja

Nej - Gå til 5

4. Hvilket andet studie har du været optaget på?

**5. Har du tidligere gennemført en anden uddannelse?
(Angiv kun ét svar)**

Ja

Nej - Gå til 7

6. Hvilken uddannelse var der tale om?

7. Er du optaget på Jordemoderuddannelsen gennem Kvote 1 (på gennemsnit) eller på Kvote 2 (anden erfaring)?
(Angiv kun ét svar)

- Kvote 1
- Kvote 2 - Gå til 9

8. Hvis kvote 1: Anvendte du reglen med at kunne gange din karakter med 1,08 for at komme ind på Jordemoderuddannelsen?
(Angiv kun ét svar)

- Ja
- Nej

9. Havde du andre studieønsker på prioriteringsskemaet, da du søgte ind som jordemoder?
(Angiv kun ét svar)

- Ja
- Nej - Gå til 12

10. Hvis "ja" : Inden for hvilke kategorier faldt disse ønsker?
(Angiv kun ét svar)

- Anden mellemlang sundhedsuddannelse
- Anden mellemlang uddannelse - Gå til 12
- Universitetsuddannelse - Gå til 12
- Anden uddannelse - Gå til 12

11. Hvis "ja" for en sundhedsuddannelse, hvilke søgte du også ind på (mulighed for at sætte flere krydser)

(Angiv gerne flere svar)

- Fysioterapeut
- Ergoterapeut
- Sygeplejerske
- Ernæring og sundhed
- Laborant
- Bioanalytiker

andet ...

12. Har du taget din adgangsgivende eksamen til Jordemoderuddannelsen i et andet land end Danmark?

(Angiv kun ét svar)

- Ja
- Nej - Gå til 14

13. Hvilket andet land?

14. Hvor lang er din rejsevej fra din bolig til Jordemoderuddannelsens teoretiske undervisning på skolen?

(Angiv kun ét svar)

- 0-10 km
- 10-20 km
- 20-40 km
- Over 40 km

15. Er du fast samlevende?

(Angiv kun ét svar)

- Ja
- Nej

16. Har du hjemmeboende børn?

(Angiv kun ét svar)

- Ja
- Nej - Gå til 22

Hvis ja- Hvor mange hjemmeboende børn er spæde/ vuggestuebørn?

(Angiv værdi mellem 0 og 10)

Hvor mange hjemmeboende børn går i børnehave?

(Angiv værdi mellem 0 og 10)

Hvor mange hjemmeboende børn går i 0-3. klasse?

(Angiv værdi mellem 0 og 10)

Hvor mange hjemmeboende børn går i 4-7. klasse?

(Angiv værdi mellem 0 og 10)

Hvor mange børn i husstanden går i 8. klasse eller derover?

(Angiv værdi mellem 0 og 10)

17. Har du under uddannelsen haft orlovsperiode/ perioder?

(Angiv kun ét svar)

- Ja
- Nej - Gå til 24

18. Hvis ja - hvilke af følgende årsager var der til orloven?

(Angiv kun ét svar)

- barsel
- sygdom hos dig selv
- familiære årsager
- økonomiske årsager

andet _____

19. Hvilken uddannelsesnivea har dine forældre (højest opnåede niveau)?

(Angiv kun et svar pr. spørgsmål)

	Mor	Far
Går stadig i skole	☐	☐
7 eller færre års skolegang	☐	☐
8-9 års skolegang	☐	☐
10-11 års skolegang	☐	☐

Studenter-, HF-eksamen (incl. HHX, HTX)	☐	☐
Erhvervsfaglig uddannelse	☐	☐
Kort videregående uddannelse	☐	☐
Mellemlang videregående uddannelse	☐	☐
Lang videregående uddannelse	☐	☐

Trivslen under de teoretiske moduler

I det følgende ønskes viden om, hvad der under de teoretiske moduler påvirker din trivsel

20. Hvor enig er du i følgende udsagn vedrørende rammerne for uddannelsen? Det er let at overskue:

(Angiv kun et svar pr. spørgsmål)

	helt uenig	uenig	enig	helt enig
Hvad der er pensum	☐	☐	☐	☐
Hvad der forventes til eksamen	☐	☐	☐	☐
Sammenhængen mellem den teoretiske undervisning og jordemoderjobbet	☐	☐	☐	☐

21. Vurder følgende udsagn vedrørende trivsel på studiet

(Sæt kun et kryds pr. besvarelse for følgende : På et studie generelt, Aktuelt oplevet på Jordemoderuddannelsen)

	På et studie generelt				Aktuelt oplevet på Jordemoderuddannelsen			
	Meget vigtigt	Vigtigt	Knap så vigtigt	Ikke vigtigt	Opleves ofte	Indimellem	Sjældent	Aldrig
Det er let at komme i kontakt med underviserne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Der er tæt kontakt med studerende på eget hold	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Der er tæt kontakt med studerende på andre hold	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Der er tæt kontakt med studerende fra andre uddannelser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Trivslen i praktikperioderne

22. Vurder følgende udsagn om din trivsel som jordemoderstuderende i praktikperioderne?

(Sæt kun et kryds pr. besvarelse for følgende : Din egen vurdering af vigtigheden , Hvordan det aktuelt opleves)

	Din egen vurdering af vigtigheden				Hvordan det aktuelt opleves			
	Meget vigtigt	Vigtigt	Knap så vigtigt	Ikke vigtigt	Opleves altid	Ofte	Sjældent	Aldrig
At have en tæt relation til min kontaktjordemoder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At have en tæt relation til den uddannelsesansvarlige jordemoder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At have en tæt relation til andre studerende på det kliniske uddannelsessted	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At have tæt relation til mit hold fra jordemoderuddannelsen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

At have kontakt med den underviser fra skolen, der er knyttet til fødestedet

23. Oplever du et modsætningsforhold mellem den teori, der undervises i på skolen og den praksis du lærer af dine kontaktjordemødre?
(Angiv kun ét svar)

- Ja
- Nej - Gå til 30

24. Hvis ja: beskriv hvordan ...

25. Hvis du havde muligheden for kun at være på et fødested i alle praktikperioder, ville du så foretrække det ?
(Angiv gerne flere svar)

- Ja
- Nej
- Er i tvivl

Kommentarer _____

Arbejdsforhold i jordemoderprofessionen

26. Vi vil i det følgende bede dig om at tage stilling til, hvor enig du er i en række udsagn vedrørende jordemoderfaget ?
(Angiv kun et svar pr. spørgsmål)

Helt uenig Uenig Enig Helt enig

Udsigten til arbejdsløshed får mig til at overveje at stoppe på jordemoderstudiet

Udsigten til skiftende vagter kan få mig til at overveje at forlade jordemoderstudiet

Travlhed på fødeafdelingerne kan få mig til at overveje at forlade jordemoderstudiet

Økonomiske forhold kan få mig til at overveje at forlade jordemoderuddannelsen

Andre arbejdsrelaterede årsager, der kan få mig til at overveje at stoppe på jordemoderstudiet? _____

Personlige forhold vedrørende trivsel på jordemoderuddannelsen

I det følgende spørges til personlige forhold, der kan have betydning for din trivsel som jordemoderstuderende

27. Tror du din alder har betydning for, om du trives som Jordemoderstuderende?
(Sæt kun et kryds pr. besvarelse for følgende : I klinikperioderne, På jordemoderskolen)

	I klinikperioderne		På jordemoderskolen	
	Ja	Nej	Ja	Nej
Min alder har positiv indflydelse på min trivsel	☐	☐	☐	☐
Min alder har negativ indflydelse på min trivsel	☐	☐	☐	☐

28. Hvilke forhold på uddannelsen mener du, bidrager til, at fastholde studerende på studiet? (det er muligt at sætte flere krydser)

(Angiv gerne flere svar)

- At der er et aktivt JSR-Jordemoderstuderende Råd
- At der er fællesarrangementer jordemoderstuderende imellem
- At der er arrangementer studerende og undervisere imellem
- At der er introduktionstur ved studiestart
- At der er arrangementer ved studievejlederen (ex strikkeklub)

- At der er fællesarrangementer med andre studerende på Metropol
- At man følger det samme hold gennem uddannelsen
- At der er faglige aktiviteter på tværs af uddannelserne i Metropol

Andet ?

29. Hvor enig er du i følgende udsagn i forhold til at være jordemoderstuderende? (Angiv kun et svar pr. spørgsmål)

	Helt uenig	Uenig	Enig	Helt Enig
Jeg fremhæver sjældent, at jeg er jordemoderstuderende	☐	☐	☐	☐
Jeg fremhæver ofte at jeg er jordemoderstuderende	☐	☐	☐	☐
Jeg er stolt over at være jordemoderstuderende	☐	☐	☐	☐
Jeg er flov over at være jordemoderstuderende	☐	☐	☐	☐
Jeg oplever at omverden generelt ser positivt på mit studievalg	☐	☐	☐	☐
Jeg oplever at omverden generelt ser negativt på mit studievalg	☐	☐	☐	☐

30. I hvor høj grad er du enig i følgende udsagn?

(Angiv kun et svar pr. spørgsmål)

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke
I praktikken på jordemoderbemandede afdelinger føler jeg mig som en del af et jordemoderfagligt fællesskab	☐	☐	☐	☐
På skolen føler jeg mig som en del af et jordemoderfagligt fællesskab	☐	☐	☐	☐

I det følgende ønskes viden om, hvordan du ønsker, at din erhvervsmæssige fremtid vil forme sig.

31. Jeg forestiller mig, at jeg på et tidspunkt vil læse videre

(Angiv kun ét svar)

- Ja
- Nej - Gå til 38
- Måske

**32. Hvis ja eller måske:
I så fald bliver nok en af følgende:**

(Angiv gerne flere svar)

- Master eller kandidatgrad
- Lederuddannelse
- Anden efteruddannelse
- Anden grunduddannelse
- Genoptagelse af en- før jordemoderstudiet- påbegyndt uddannelse

Andet ? _____

**33. Om 10 år foretager jeg mig primært følgende:
(sæt kun et kryds)
(Angiv kun ét svar)**

- Jeg er ansat på en fødegang
- Jeg er ansat på en svangregang
- Jeg er ansat på en barselgang
- Jeg er både ansat på en føde-, svangre- og barselgang
- Jeg har en ledelsesfunktion inden for det offentlige jordemodervæsen
- Jeg er scanningsjordemoder
- Jeg er privatpraktiserende jordemoder
- Jeg er ansat i et sundhedscenter / lægepraksis
- Jeg arbejder med fertilitetsbehandling

- Jeg underviser
- Jeg forsker i jordemoderrelaterede emner
- Jeg har forladt professionen

Andet ? _____

34. Er der noget i denne undersøgelse, du mener, vi har glemt vedrørende positive og negative forhold, der kan have indflydelse på at gennemføre jordemoderstudiet?

35. Hvis du vil deltage i lodtrækningen om 3 flasker vin, er vi nødt til at kende dit navn. Alle data vil naturligvis alligevel blive behandlet anonymt.

Ja- jeg vil deltage i lodtrækningen. Mit navn er:

Bilag 2 Interviewpersoner**Fastholdte studerende :**

Navn	Optag	Modul	Alder
Jeanette	Kvote 2	Modul 5	35 år
Sofia	Kvote 2	Modul 5	35 år
Mikala	Kvote 1	Modul 5	20 år
Camilla	Kvote 1	Modul 9	24 år
Solveig	Kvote 2	Modul 8	41 år

Frafaldne studerende :

Navn	Optag	Frafald	Nuværende Alder
Lene	Kvote 1	4.semester	33 år
Simone	Kvote 1	1.semester	24 år
Line	Kvote 1	2.modul	20 år